

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Institutionen för stad och land

VÄSTRA GÖTALANDSREGIONENS INVERKAN PÅ SKÖVDES STADSPLANERING

MED KYRKPARKEN SOM EXEMPEL

VÄSTRA GÖTALANDSREGIONENS INVERKAN PÅ SKÖVDES STADSPLANERING
med Kyrkparken som exempel

THE REGION OF VÄSTRA GÖTALAND´S IMPACT ON THE CITY PLANNING
IN SKÖVDE
with Kyrkparken as an example

Examensarbete för yrkesexamen vid landskapsarkitekturprogrammet
Fakulteten för naturresurser och lantbruksvetenskap
Institutionen för stad och land, avdelningen för landskapsarkitektur
HANDLEDARE : Madeleine Granvik, institutionen för stad och land
EXAMINATOR : Perg G Berg, institutionen för stad och land
BITRÄDANDE EXAMINATOR : Per Hedfors, institutionen för stad och land
KURS : EX0504 Självständigt arbete i landskapsarkitektur, 30 hp
NIVÅ : Avancerad A2E
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
Elektronisk publicering: <http://epsilon.slu.se>

Alla foton är tagna av författaren om inget annat anges.
NYCKELORD : *Västra Götaland, Skövde kommun, Kyrkparken, Regional planering,
Stadsplanering, Utvecklingsförslag, Hållbar utveckling.*

© 2013 Sara Hedlund, Uppsala

FÖRORD

Mitt intresse för samhällsplanering har präglat min utbildningsinriktning de senaste två åren. Politik, miljö- och sociala frågor är ämnesområden som jag gärna relaterar till landskapsarkitektur. Det är ämnen som helt enkelt väcker mitt engagemang. Därmed har jag tillägnat detta examensarbete åt samhällsfrågor som angår landskapsarkitekturen.

Skövde kommun har illustrerar samhällsplaneringen i arbetet. Det är en stad vars omnejd jag har tillbringat många av mina somrar i. Under min uppväxt spenderades loven hos farmor och farfar i Töreboda. Tillsammans med släkt och familj brukade vi besöka närliggande platser såsom: Skara, för lek och bad; Hjo, för dess pittoreska miljö och lokala utbud av hantverk och konst; Lidköping, för tillgången till badplatser och långgrunda stränder; Gränna, för dess ingivelse av småstadsideyll och polkagristillverkning; Sjötorps hamn, som för oss förmedlar känslan av sommar och Mariestad, som erbjuder närhet till Vänern. Skövde besöktes mer sällan och då snarare för shopping än som somrigt utflyktsmål. Till skillnad från de andra orterna som har vatten som gemensam nämnare saknar Skövde stad detta inbjudande element. De Skövdebor jag intervjuat menar att staden inte är det primära besöksmålet i länet under sommaren, även om det är just då staden visar sig från sin bästa sida.

I Skövde kommunens översiktsplan finns en långsiktig tilltro på tillväxt. Tillväxten och expansionen av staden beskrivs ske i ett internationellt sammanhang. De internationella sambanden styrs till stor grad av Europa unionens politiska strategier. Sambanden mellan de olika beslutsfattarnivåerna EU, Västra Götalandsregionen och Skövde kommun studeras närmare för att synliggöra hur högre instansers inflytande över de offentliga platserna i

staden kan gestaltas.

Madeleine Granvik, handledare på institutionen för Stad och Land och Claes Waxberg, kontaktperson och tjänsteman från Skövde kommun har under projektets gång tillhandahållit mig med goda råd och stöd. Stina Andersson, Linn Antonsson och Johanna Hedlund har korrekturläst och bidragit med goda språkkunskaper. Åt dem vill jag rikta ett stort tack, för deras hjälp och vägledning.

SARA HEDLUND 2013 UPPSALA

SAMMANDRAG

Arbetets avsikt var att synliggöra olika fokusområden inom samhällsplaneringen som influerar utformningen av människors närmiljö. Detta arbete framhåller EU:s och Västra Götalandsregionens inverkan på Skövde kommuns stadsplanering. Syftet var att studera Västra Götalandsregionens inflytande över Skövde kommuns stadsplanering med Kyrkparken som exempel. Kyrkparken är en stadspark centralt placerad i Skövdes stadskärna vars resurser utnyttjas sparsamt. I arbetet beskrivs teorier som främjar en långsiktig hållbar samhällsutveckling vilka sedan jämförs med den pågående utvecklingen i Skövde kommun. Vidare analyseras Kyrkparken med syfte att framställa ett utvecklingsförslag. Förslaget har som målsättning att integrera utmaningarna identifierade i Skövde kommuns stadsplanering med Kyrkparkens problematik. Utmaningar som berör Kyrkparken är bland annat kommunens planer angående fler parkeringsplatser i centrum. Redan idag inhyser de offentliga platserna Sandtorget och Rådhusparken plats för bilparkering. Näst ut på tur att erbjuda parkering för bilar kan bli Kyrkparken om dess låga anseende inte förändras. Utvecklingsförslaget bemöter problematiken kring Kyrkparken med hjälp av tre teman: aktiviteter, möten och kunskap. Tillsammans innehåller dessa teman förslag på förändringar som ska bidra till en levande park i samförstånd med aspekter centrala för en hållbar utveckling. I diskussionen sammanbinds Kyrkparkens problematik med den pågående utvecklingen i kommunen, regionen och EU. Resultatet påvisar hur Skövde stad formas av beslut fattade av EU och regionen Västra Götaland.

ABSTRACT

This paper describes how the municipality of Skövde, which is located in the southwest of Sweden, is affected by decisions made at the regional and EU level. The future development plans of Skövde are compared to theories within the subject of sustainability in order to evaluate the plans for sustainable development in the area. The thesis seeks to enhance the fact that decision-making authorities affect society and the local environment while separating them from their local context. Kyrkparken is a city park located in the center of the city of Skövde, the capital city of the Västra Götaland region. A development proposal focuses on the park and illustrates how the challenges that the city faces can be addressed in a site-specific location.

THE AIM

The aim of this thesis is to identify the impact that regional planning has on the city plans of Skövde, with Kyrkparken as an example. The purpose is to produce an alternative development proposal for Kyrkparken, which responds to the challenges identified in the future development plans of Skövde.

THE REASERCH QUESTIONS

A.How is the municipality of Skövde affected by the regional governance of Västra Götaland?

B.How can Kyrkparken respond to the challenges that the municipality has today and strive towards a sustainable development?

THE METHOD

The research questions are based on two empirical studies, a literature review and a case study of Kyrkparken. The literature review compares future development plans of Skövde with theories advocated among actors and scientists. This comparison approaches current issues concerning sustainable development in the municipality, which will answer the first question. Information about the future development of Skövde is to be found in different policy document e.g. the comprehensive plan, budget plan etc. To answer the second question a case study of Kyrkparken was carried out mainly by interviews with stakeholders in Skövde. The result of the first study is used to evaluate how the city park is affected by the planning strategies of Skövde. The second study evaluates the state of the park and its prerequisites. The PEBOSCA- model offers an interdisciplinary perspective and is used for its structure. The resources of PEBOSCA function as parameters for sustainable development in both studies.

THE BACKGROUND

The regional planning can be described as network planning, where EU strives to achieve equal strong competitive regions and a more environmental friendly development. After Sweden joined the EU, the government submitted part

of its power to Västra Götaland region in order to increase the efficiency of the economic growth, organize health care and infrastructure to name a few things. When planners and politicians in municipalities implement the strategy of regionalization, the new structure affects the city planning of Sweden. The development and areas of focus in the municipality of Skövde describe the on-going development in relation to the visions of the Västra Götaland region.

THE RESULT

The result of the study is arranged in the following order: the literature review, and its conclusions in form of strategies, are presented first and followed by the case study of Kyrkparken. At last, a brief summary of the development proposal for the park is presented.

The resources of PEBOSCA are the parameters for sustainable development in this paper. The first resource is the physical. The physical resources are in this analysis represented by the built structure of the city and its benefits for social life, cultural activities and orientation. The compact web of streets and blocks create good conditions to hold a mix of activities and achieve sustainable development according to the theories. Part of the town in Skövde holds this structure which the stakeholders are aware of. Yet a new housing area that is planned and soon constructed is not adapted after the recognized structure advocated among several actors.

The analysis of the economic resources gives arguments to why an alternative economy is relevant to work towards, what consequences

the global economy has on the ecosystems of the world and how a new economy can be achieved. The theories suggest radical changes to enable a transfer towards what is often called a green economy. However, Skövde is committed to developing the trade within retail in order to attract consumers from Skaraborg region, part of Västra Götaland region.

The biological resources describe why biological diversity is important to integrate in urban environments and the benefits of it. A green infrastructure in the city core improve the quality of the air, contribute with ecosystem services and the citizens have the possibility to learn from nature about its function and processes. Although the benefits are lined up, the municipality of Skövde seems to ignore its positive effects in the town, due to lack of planning strategies.

The organizational resources deal with planning strategies in order to manage demographical changes. Densification is a keyword in urban planning and many cities in Sweden are addressing it believing that it will benefit a sustainable development. Some experts favor a city structure based on a grid, as earlier theories support. The municipality is aware of the need to improve the infrastructure for pedestrian and cyclists in order to strive towards a sustainable infrastructure web. At the same time as the regionalization raises numbers of commuters, the municipality of Skövde plans to create a car friendly environment, which the budget of the municipality confirms.

Social resources include aspects such as security, participation, identity, belonging, to be seen and to recognize. The access to public spaces are essential to preserve due to that it favors the social sustainability in cities. The city core of Skövde has several public spaces where people can meet.

Lately many of these spaces have been transformed into parking lots. The municipality should regard cities public places in order to safeguard people's democratic possibilities according to theories.

The cultural resources are characterized by international influences that permeate both Västra Götaland region and the municipality of Skövde. Experts claim that the locally based culture should be enhanced to avoid loss of local phenomena such as traditions, fine art and history.

The aesthetical resources are essential to promote in order to create attractive environments. The municipality of Skövde connects the aesthetic resources to greenery as a method to attract people and tourists to the city and new built housing areas.

THE STRATEGIES

Three strategies were developed based on the literature review in order to, according to the theories, guide the city planning of Skövde towards a more sustainable approach. The first strategy is to maintain the local resources of Skövde in a local context, and not endanger the unique character of Skövde or its surroundings. The second strategy involves the public spaces in the city center to protect the social sustainability in town. The third strategy suggests that the city planning in Skövde should take care of the positive effects that green infrastructure has on the local environment.

THE CASE STUDY OF KYRKPARKEN

Kyrkparken is located in the city center of Skövde and surrounded by Hertig

Johans gata in the north, Rådhusgatan in the west, Trädgårdsgatan in the east and Kyrkgatan in the south. The park is recognized by winding paths, tall trees, grassy areas, S:ta Helena church and the water fountain Gyllen are situated in the central parts of the park. The park is analyzed in order to identify its strengths, weaknesses, opportunities and threats. Interviews were chosen as a method to study Kyrkparken, as there are few reliable sources about the park.

All of the interviewed named the trees as a resource. They contribute to the biological diversity and the aesthetical qualities and contrasts to the built environment of the city core.

The park as a meeting place is disputed among the parties when the utility of the park is considered poor. How the future maintenance and development of the park should appear is debated among the stakeholders. While some want to maintain the park in the state that it appears today, others parts want to change the low frequency of utilization. The latter group is therefore open for larger changes in order to increase the use of the park and its reputation.

The park has two landowners who share the responsibility for the development of the park. It takes a united vision to face different conflicts that exist or may occur. The park is marked by e.g. inconsistent material due to the lack of communication between the land owners. The willingness to cooperate has changed, and a few years ago a design suggestion was produced, which all could agree on. The suggestion was developed in a workshop in collaboration with the citizens, politicians and other stakeholders. The design ideas could not be carried through because of the limited economic resources.

THE THEME OF THE DEVELOPMENT PROPOSAL

In order to facilitate the development proposal three themes have emerged: activities, meetings and knowledge. The city park of Kyrkparken should through the leitmotiv approach the challenges the previous studies acknowledged. The result of the development proposal can be viewed on page 64-77.

DISCUSSION

The municipality of Skövde has prioritized some of the resources in the PEBOSCA- model before others, often to the advantage for the economic resources, and sometimes at the expense of other values. This prioritization can be strengthened by referring to the purpose of the regional governance of Västra Götaland and its vision of a competitive region build on a strong economic growth. The background and the literature review indicate that the structural transformation of the economy and the state organization is being influenced by the interest of the EU. Through the policy document ESDP, EU advocates stronger competitive regions with the aim to achieve a sustainable development. It is therefore possible to derive the development of Skövde to European decision-making level.

The Regional influence over the municipal governance is evident when the objectives of Skövde municipality and Västra Götaland are studied, which gives the impression of equivalent development plans. An accompanying risk that comes of the region gaining influence over the municipality is that the power is moved further away from the citizens. Citizen dialogue has

democratic values that allow people to communicate their knowledge of the subject, which often can provide new insights among planners. Considering that the democratic rights are at a risk to be reduced, the public places such as Kyrkparken appear even more important to protect.

In association with the regionalization of Skövde, the municipality expects a higher pressure on the city core. One solution suggested by the stakeholders is to create more space for parking lots in order to facilitate the commuting car traffic. Today larger parts of the public places, such as Sandtorget and parts of Rådhusparken, are witnesses of the transformation from a public place to a space for housing parking lots. Kyrkparken appears, in this context, even more necessary to maintain when it is evident how places that are considered to unused or unnecessary can be easy victims of exploitation.

The essay portrays that decision-making in Västra Götaland region controls the development of the local resources and influences the shape of the public spaces of Skövde municipality. The thesis puts the city of Skövde and the planners in a larger perspective and visualizes where problems regarding sustainable development are rooted. With this study Kyrkparken demonstrate how recognized issues in Skövde can be improved and changed for the better in a local context.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

FÖRORD

ABSTRACT

1. INLEDNING.....	12
1.1 Syfte.....	12
1.2 Forskningsfrågor.....	12-13
1.3. Bakgrund.....	13
1.4. Metod.....	13
1.4.1 Litteraturstudie.....	13-14
1.4.2 Fallstudie.....	14
1.4.2.1 Platsbesök.....	14-15
1.4.2.2 Intervjuer.....	15
1.4.2.3 SWOT- analys.....	15
1.5 Avgränsning.....	15-16
1.6 Definitioner och begreppsförklaringar.....	16-17
1.7 Läsanvisningar.....	17
2. BAKGRUND.....	18
2.1 Introduktion.....	19
2.2 Regioner utvecklas.....	20
2.2.1 Västra Götalandsregionen bildas.....	20
2.2.2 Kommunalförbund organiserar kommunerna...	20-21
2.3 Konkurrensutveckling.....	21
2.3.1 Globala samband.....	21
2.3.2 Ekonomisk tillväxt.....	21
2.4 Skövde i centrum.....	22
2.4.1 Centraliseringen av Skövde stad.....	22
2.4.2 Skövdes fokusområden.....	22
2.5 Skövde stad.....	22
2.5.2 En plats.....	22

2.5.2 En introduktion till Skövde.....	23
2.5.3 Skövdes utveckling.....	23
2.6 Skövdes stadskärna.....	24
2.7 Stadskärnan i foton från nutid.....	25
2.8 Historiska foton av Skövdes stadskärna.....	26-27
3. LITTERATURSTUDIE.....	28
3.1 Hållbar utveckling.....	29
3.2 Staden struktur som fysisk resurs.....	30-31
3.3 Den ekonomiska utvecklingen.....	32-33
3.4 Biologisk mångfald i staden.....	34-35
3.5 Den organisatoriska situationen.....	36-37
3.6 De sociala förutsättningarna.....	38-39
3.7 Den kulturella utvecklingen.....	40-41
3.8 Den estetiska aspekten.....	42-43
3.9 Syntes.....	44-45
3.9.1 Strategier.....	45
3.9.2 Värna om stadens resurser i en lokal kontext som inte äventyrar dess unika karaktär.....	45
3.9.3 Utnyttja stadens gemensamma offentliga platser.....	45
3.9.4 Ta vara på grönstrukturens positiva effekter på stadens närmiljö för människors välmående.....	46
4. KYRKPARKEN.....	48
4.1 Kyrkparkens historia.....	49
4.2 Parkens innehåll och omnejd.....	50-51

4.3 Foton av Kyrkparken.....	52
4.4 Kyrkparkens resurser	53
4.4.1 Kyrkparkens fysiska resurser.....	53
4.4.2 Kyrkparkens ekonomiska resurser.....	54
4.4.3 Kyrkparkens biologiska resurser	54
4.4.4 Kyrkparkens organisatoriska resurser	55-56
4.4.5 Kyrkparkens sociala resurser	56-57
4.4.6 Kyrkparkens kulturella resurser.....	57
4.4.7 Kyrkparkens estetiska resurser	57-58
4.5 Styrkor och möjligheter.....	60-61
4.6 Svagheter och hot.....	62-63
5. UTVECKLINGSFÖRSLAGET	64
5.1 Tolka förslaget	65
5.2 Introduktion till utvecklingsförslaget	66
5.2.1 Syntes av Kyrkparksanalysen	66
5.2.2 Litteraturstudiens strategier	66
5.2.3 Kyrkparkens utvecklingsinriktning	66-67
5.2.4 Aktiviteter, Möten och Kunskap.....	67
5.3 Aktiviteter	68
5.3.1 Aktivera parken genom lokalt engagemang	69
5.3.1.1 Lekplats	70
5.3.1.2 Stadsodling	71
5.3.1.3 Gruppträning.....	71
5.4 Möten.....	72
5.4.1 Kyrkparken som mötesplats.....	73
5.4.1.1 Offentlig uteservering	74
5.4.1.2 Bevara springbrunnens centrala mötesplats	74

5.4.1.3 Sittplatser i det gröna	74
5.5 Kunskap.....	75
5.5.1 Kyrkparken som kunskapskälla	76
5.5.1.1 Kunskap om lokalproducerad mat.....	77
5.5.1.2 Kunskap om den biologiska mångfalden	77
5.5.1.3 Kunskap om stadens invånare.....	77
5.5.1.4 Kunskap om parken	77
6. DISKUSSION.....	78
6.1 Introduktion.....	79
6.2 Uppsatsens syfte & forskningsfrågor.....	80
6.3 Sambanden.....	80
6.4 Konsekvenserna av det regionala inflytandet	80-81
6.5 Hur långsiktig & hållbar är denna planering?.....	81
6.5.1 Hur påverkas Kyrkparken av den regionala & kommunala utvecklingen?.....	81-83
6.5.2 Hur kan utvecklingsförslaget göra skillnad?.....	83
6.6 Varför planering på regional nivå är ett aktuellt ämne att utveckla.....	83-84
6.7 Vad arbetet har bidragit med	84-85
6.8 Arbetsprocessen	85
7. KÄLLFÖRTECKNING	86-89
8. BILAGOR	90

1. INLEDNING

Städers framväxt präglas av aktuella tankefigurer som påverkar stadens planering och utformning. Omfattande samhälldebatter har möjlighet att förändra och skapa nya förutsättningar åt den kommunala planeringen att ta sig an, såsom kvinnors ofrivilliga arbetslöshet under 60- talet som ifrågasatte samhällets jämställdhet (Söderqvist 2008, s.278-279). Idag är det både aktuellt och essentiellt att bemöta samhällets utmaningar för en hållbar utveckling, vilket är framträdande i kommuners översiktsplaner. Vilka typer av åtgärdsstrategier som implementeras i kommunen skiljer sig åt beroende på vilken politik som förs. För att bemöta framtida utmaningar med hänsyn till miljön, naturen och människorna är kännedomen om dagens utvecklingstrender centrala att känna till. Den pågående regionutvecklingen är en del av EU:s strategi för att upprätthålla konkurrens, vilket präglar den kommunala utvecklingsinriktningen och stadens gestaltning.

Skövde stad tillhör Västra Götalandsregionen och är en av många svenska städer som står inför stora förändringar. Stadskärnan i Skövde är en central nod och primär mötesplats som kommunen är angelägen att värna om. Under år 2010 koncentrerades stadsplaneringen till stadskärnan i syfte att ta fram en strategisk utvecklingsplan. Planen har möjlighet att ligga till grund för och ge kommunen en samlad utvecklingsinriktning. Idag finns ingen färdig plan att utgå ifrån, dock finns det en önskan och ett behov av ett planeringsunderlag enligt kommunen själva. Denna studie fokuserar på Västra Götalandsregionen och Skövde kommun med Kyrkparken som fallstudie för att illustrera hur regionala beslut påverkar stadens utformning. Arbetet upprättar även ett utvecklingsförslag för Kyrkparken åt Skövde kommuns vägnar.

1.1 SYFTE

Studiens syfte var att på ett empiriskt sätt identifiera det regionala inflytandet i den kommunala stadsplaneringen med Kyrkparkens som fallstudie. Utvecklingen i Skövde tenderar fokusera alltmer på regionala och globala relationer vilket var skälet till att det regionala styret i Västra Götalandsregionen studerades. Kommunens anpassningar efter regionala villkor väckte frågor angående kommunens hänsyn till en långsiktig hållbar utveckling. Skövde kommuns långsiktiga hållbara utveckling utvärderades med hjälp av teorier inom tvärvetenskapliga ämnen relevanta för en resilient stad.

Arbetets avsikt var även att framställa ett utvecklingsförslag för Kyrkparken. Förslaget bemöter utmaningar som identifierats i Skövde kommuns utveckling och i Kyrkparken. Idéerna erbjuder kommunen vägledning för att möjliggöra en långsiktig hållbar utvecklingsinriktning för såväl parken som staden. Syftet med att lyfta fram Kyrkparken var att illustrera hur politiska reformer och satsningar påverkar utformningen av människors närmiljö.

1.2 FORSKNINGSPRÅGOR

Uppsatsen utgick ifrån följande forskningsfrågor:

A. Hur påverkas Skövdes kommunala stadsplanering av beslut som fattas på regional nivå med Kyrkparken som exempel?

B. Hur kan Skövdes stadspark Kyrkparken förhålla sig till en långsiktig hållbar utveckling med de premisser som parken har idag och de villkor den kommunala planeringen skapar?

1.3 BAKGRUND

Bakgrunden beskriver EU:s strategier om konkurrenskraft och regionutvecklingen i Sverige. Vidare skildras Västra Götalandsregionens framväxt som organisation och inflytandet över Skövde kommun. Bakgrundsbeskrivningen förenar Skövde kommuns stadsplanering i ett internationellt och regionalt perspektiv. Att åskådliggöra det internationella sammanhanget är relevant för att förstå hur internationella samband och influenser påverkar stadens utformning, då EU får ökat inflytande i medlemsländernas samhällsplanering. Informationen som framkommer i bakgrunden är centrala att känna till när syftet och forskningsfrågorna behandlas i diskussionen. På hemsidan *vgregion.se* insamlades information om Västra Götalandsregionen som organisation och deras visioner. Där fanns även styrdokument tillgängliga att ta del av. I dokumentet *Vision västra Götaland det goda livet* beskrivs överenskomna fokusområden som prioriteras och utvecklas i regionen. Kommunalförbundet Skaraborg, som tillhör Västra Götalandsregionen, studerades via deras hemsida *skaraborg.se*. Där gick det att läsa om vilka fokusområden som kommunerna i förbundet valt att vidareutveckla. Informationen om Skövde kommuns specifika fokusområden återfanns i kommunens översiktsplan från år 2011. Översiktsplanen behandlar Skövde kommuns framtida användning av mark- och vattenresurser med utsikt mot år 2025.

Underlaget för Skövde stad och stadskärna baserades på kommunens styrdokument som tillhandahölls av Claes Waxberg. Det material som delgavs från kommunen klassades som opublicerade dokument då handlingarna var ofullständiga vid den tid då materialet delades ut. Trots detta var informationen i underlaget riktig och relevant att använda. Dokumenten innehåller analyser som komplement till platsbesökens analyser. Dokumenten som kom till användning i bakgrunden var: *Underlag till kulturmiljöprogram, Gestaltningssprogram appendix* och ett *utkast till ett utvecklingsprogram för stadskärnan*.

Två platsbesök bidrog till beskrivningen av Skövdes stadskärna och utfördes vid två olika tillfällen, den 18 januari 2012 och den 23 april 2012. Informationsinsamlingen i form av bilder kom till nytta då Skövdes stadskärna beskrevs.

Statistisk data om Skövde kommuns befolkningens mängd inhämtades genom webbsidan *scb.se*.

1.4 METOD

Metoden redogör för delstudiernas genomförande. Arbetet består av två delstudier: en litteraturstudie samt en fallstudie av Kyrkparken. De två delstudierna har för avsikt att underbygga utvecklingsförslaget för Kyrkparken.

1.4.1 LITTERATURSTUDIE

En litteraturstudie genomfördes med avsikt att kritiskt granska Skövde

kommuns utveckling. Studien innehåller forskningsteorier som problematiserar utvecklingen av urbana miljöer och ifrågasätter Skövde kommuns stadsplanering utifrån ett hållbarhetsperspektiv. I studien förenas arbetets teoridel med Skövde kommuns planerade utveckling. Syftet att föra samman teorierna med Skövdes utveckling har för avsikt att belysa utmaningar som kommunens fokusområden kan medföra. Upplägget har även underlättat ämnesavgränsningen inom var och en av resurserna i PEBOSCA- modellen då kommunens fokus har tillåtit definiera teoriernas innehåll.

Informationsinsamlingen av källor söktes i forum som: *Utlunas bibliotek avdelningen för landskapsarkitektur*, SLU:s elektroniska bibliotekskataloger *Libris* och *Epsilon*, avdelningen för samhällsplaneringen på *Umeås stadsbibliotek*, *google scholar*, tidskriften *Arkitekten* och kursmaterial från landskapsarkitektutbildningen i Uppsala. Urvalet baserades på författarnas bakgrund, målgrupp och budskap. Källan granskades efter aspekterna utgivningsår, genre, förlag och myndighet.

För att utläsa vilken utvecklingsinriktning Skövde kommun avser sträva emot studerades olika typer av aktuella styrdokument: *Grön skogsburksplan inriktning rekreation Billings fritidsområde*, *Planprogram för Horås trädgårdsstad*, *utkast till ett utvecklingsprogram för Skövdes stadskärna*, *Underlag till kulturmiljöprogram*, *Skövde kommuns översiktsplan*, *strategisk plan med budget*, *Bostadsstrategiskt program* och ett *Trafikstrategiskt program*. I dokumenten beskrivs kommunens strategier och utsikter med utblick mot år 2025 grundat på översiktsplanens tidsram. Claes Waxberg delgav kommunens opublicerade dokument och Skövdes hemsida *skovde.se* tillhandahöll de publicerade dokumenten.

För litteraturstudien valdes PEBOSCA- modellen som metod för att jämföra Skövdes utveckling i förhållande till teorier inom hållbar stadsplanering. PEBOSCA- modellen innehåller fysiska, ekonomiska, biologiska, organisatoriska, sociala, kulturella och estetiska resurser. Resurser utgör parametrar centrala för en hållbar utveckling och förmedlar tvärvetenskapliga perspektiv. Genom att strukturera litteraturstudien efter PEBOSCA- modellen framställdes resurserna var och en för sig och kunde därmed synliggöras på ett jämnt sätt.

1.4.2 FALLSTUDIE

Fallstudien analyserar Kyrkparkens förutsättningar med syftet att undersöka hur parkens underhåll och framtida utvecklingsplaner påverkas av den kommunala planeringen. Fallstudiens resultat, tillsammans med litteraturstudiens slutsatser underbygger idéerna för Kyrkparkens utvecklingsförslag. Studien som utgör arbetets andra delstudie har baserats på två platsbesök och intervjuer som analyserats med hjälp av en SWOT- analys och strukturerats efter PEBOSCA- modellen. Platsbesöken tillsammans med intervjuerna har lagt grunden till fallstudiens inventeringar och analyser av Kyrkparken.

1.4.2.1 PLATSBESÖK

Ett platsbesök i Skövde utfördes den 18 januari 2012 och den 23 april 2012. I samband med besöken insamlades information i egenskap av foton av Skövdes stadskärna och Kyrkparken. Parkens utformning, användning och

situation i förhållande till dess omgivning studerades. Besöken gjorde det möjligt att genom iakttagelser bilda en egen uppfattning om staden och Kyrkparken.

1.4.2.2 INTERVJUER

Då få skriftliga tillförlitliga källor om Kyrkparken finns tillgänglig valdes intervjuer som metod för att samla in information om parken. För att återge Kyrkparken utifrån ett så brett perspektiv som möjligt genomfördes intervjuer med privata och offentliga aktörer aktiva inom stadsutvecklingen i Skövde. Totalt intervjuades nio personer, alla med möjlighet att i olika grad påverka planeringen i stadskärnan och Kyrkparken i Skövde. Intervjufrågorna baserades på PEBOSCA- modellens sju resurser och går att läsa om i bilaga ett. Frågorna formulerades generellt för att undvika ledande frågor och för att öppna upp möjligheten för att synliggöra flera olika perspektiv och åsikter. Kyrkparken ägs av två markägare, Skövde kommunen och Svenska kyrkan. Att intervju representanter från vardera markägare ansågs därmed nödvändigt. Skälet till att intervju politiker med olika politisk tillhörighet var att få åsiktsskillnaderna att framträda. Politikerna representerar olika partier, en av de intervjuade var Orvar Eriksson från centerpartiet ordförande i byggnadsnämnden och den andra politikern var oppositionsrådets representant som valde att vara anonym. Två privata aktörer som har intresse av att påverka centrum utveckling intervjuades, en är fastighetsägare till ett flertal byggnader i centrum och den andra representerar en privat driven centrumgrupp i Skövde. Även tjänstemän som är delaktiga i stadsutvecklingen och planeringen i Skövde ställde upp för intervju. Claes Waxberg, planarkitekt

från Skövde kommun utgjorde en av intervjurespondenterna, och hjälpte även till med kontaktuppgifter till många av de parter som intervjuades. Stadsträdgårdsmästaren Marie Larsson, samhällsbyggnadsingenjören Stig Johansson och en anonym kommundiensteman intervjuades. Den nionde respondenten representerar Svenska kyrkan och även denna person valde att vara anonym. Intervjuerna är en central del i fallstudien som belyser Kyrkparkens konflikter, styrkor, svagheter, möjligheter och hinder. Alla intervjuer genomfördes via telefon då arbetet utfördes vid olika tillfällen under en längre period på annan ort.

I fallstudien av Kyrkparken framkom oavsiktligt information som lämpade sig lägst att behandla under de biologiska resurserna i litteraturstudien, därför har del av fallstudiens data valts att redovisas i litteraturstudiens resultat.

1.4.2.3 SWOT-ANALYS

För att identifiera parkens förutsättningar utifrån styrkor/möjligheter, svagheter/hot har SWOT- analysen använts. Analysen presenteras i tabellformat för att läsaren lättare ska kunna överblicka resursernas egenskaper. Informationen som tabellerna distribuerar över baseras på information från intervjuerna.

1.5 AVGRÄNSNING

Arbetets genomförande fodrade en ämnesmässig, geografisk och tidsmässig

avgränsning.

Beträffande den ämnesmässiga avgränsning omfattades den regionala- och kommunala planeringen av hållbarhetsperspektiv, vilka består av komplexa beroendeförhållanden olika ämnesområden emellan. Därför tog litteraturstudien stöd av PEBOSCA- modellen. Dock innehåller modellen flera resurser som lätt kan förstora arbetet. Genom att endast behandla teorier inom hållbar stadsutveckling som relaterar till Skövde kommuns planering underlättades litteraturstudiens avgränsning. PEBOSCA- modellen fungerade som ram för samtalens avgränsning då intervjuerna utfördes för analys av Kyrkparken.

Utvecklingsförslaget för Kyrkparken avgränsas genom att relatera till litteraturstudiens och Kyrkparkens resultat. Utvecklingsförslaget som presenteras för Kyrkparken går inte in på tekniska och organisatoriska lösningar för de förslag som redovisas. Förslagen är endast exempel för hur en hållbar utveckling av Kyrkparken kan gestaltas. Likväl kan de föreslagna idéerna användas som diskussionsunderlag för kommunen och bidra till inspiration.

Den geografiska avgränsningen ter sig naturlig då arbetet omfattar Västra Götalandregionen, Skövde kommun och Kyrkparken som alla kan definieras inom ett geografiskt område som illustreras i arbetet.

Den tidsmässiga avgränsningen utgjordes av tjugo veckor kursen Självständigt arbete i landskapsarkitektur tillhandahöll. Arbetet följde en tidplan som disponerade projektets genomförande efter den angivna tiden. Arbetet visade sig behöva mer tid än vad kursen avsåg och har därmed färdigställts efter utsatt datum tidplanen förutsåg.

1.6 DEFINITIONER & BEGREPPSFÖRKLARINGAR

Begreppen är definierade enligt följande:

ESDP är en förkortning av European spatial development perspective som antogs i maj 1999 av ministrarna i EU som ansvarar för den fysiska planeringen. ESDP är ett ramverk som beskriver hur och varför den regionala utvecklingen av EU:s medlemsländer ska främjas (Europa kommissionen 1999).

PEBOSCA- modellen är ett ramverk för hållbarhetsanalys som har utvecklats på Sveriges lantbruksuniversitet efter FN:s Habitat Agenda som antogs i Istanbul 1996 (Berg et al. 2012, s.27). Modellen innehåller sju resurser som står för Physical (Fysiska), Economical (Ekonomiska), Biological (Biologiska), Organizational (Organisatoriska), Social (Sociala), Cultural (Kulturella) och Aesthetic (Estetiska). Modellen användes som ett ramverk för att belysa resurserna som alla är centrala att beakta ur ett långsiktigt hållbart perspektiv. För att konkretisera resursernas innebörd för denna uppsats följer en kort beskrivning av deras innehåll: De fysiska resurserna avser, enligt modellens definition, resurser som luft, vatten, råmaterial och energi. Litteraturstudien avvek från den ursprungliga definitionen och beskrev istället de fysiska resurserna utifrån stadens byggda struktur, beträffade stadens gator, byggander och offentliga platser. Anledningen till den nya definitionen var att studien fokuserade på urbana miljöer där stadens byggda struktur utgör basen för stadens planering, därför valdes de fysiska resursernas ursprungsdefinition att ersättas med ett stadsplaneringsperspektiv. Originaldefinitionen gällde dock då fallstudien av Kyrkparken genomfördes. De ekonomiska resurserna beskriver strategier som skapar tillväxt och dess inverkan på en hållbar utveckling. De biologiska resurserna skildrar ekologiska värden och deras nytta i staden.

Organisatoriska resurser diskuterar stadens nyttjande av mark och planerade infrastruktur. Sociala resurser redogör för stadslivets funktion, värden och möjligheter till utveckling. Kulturella resurser innefattar människans möjlighet att skapa och bevara traditioner. Estetiska resurser beskriver sinnesintryck och subjektiva upplevelser med människans välbefinnande i fokus (Berg & Ignatieva 2012).

Regionutvecklingen i Sverige syftar till att effektivisera tillväxten. Staten främjar denna utveckling genom reformer som leder till att stora delar av ansvaret av näringslivsfrågor tilldelas regionerna (Regional tillväxt- för arbete och välfärd 1997:98:62).

SWOT-analysen är ett verktyg som används för att identifiera styrkor, svagheter, möjligheter och hot. Analysen är vanligt förekommande inom företagsbranschen där de inre och yttre faktorerna listas i syfte att utveckla verksamheter. SWOT-analysen är ett effektivt redskap som gör det möjligt att lyfta fram resurser, eliminera hot samt se möjligheterna (Mindtools, 2011). SWOT- analysen har använts för att analysera resurserna i Kyrkparken med ett hållbarhetsperspektiv.

Utvecklingsförslag framställdes som ett planeringsunderlag i detta arbete. Underlaget innehåller tillvägagångssätt som exemplifierade hur Kyrkparkens problem kan bemötas. Utvecklingsförslagen är fränkopplade gestaltning, istället fokuserar förslagen på att beskriva hur en långsiktig hållbar planering av Kyrkparken kan möjliggöras.

1.7 LÄSANVISNINGAR

Arbetet är uppdelat i en bakgrund, en litteraturstudie, en fallstudie och ett utvecklingsförslag för Kyrkparken. Bakgrunden beskriver utvecklingen av den

regionala styrningen i Västra Götaland och Skövde kommuns fokusområden för att bidra till grundläggande kunskap om regionens inflytande i den kommunala planeringen. Avslutningsvis presenterar bakgrunden allmän fakta om Skövde stad som en introduktion till litteraturstudien och fallstudien av Kyrkparken. Litteraturstudien tar vid efter bakgrundsbeskrivningen och skildrar teorier inom stadsplanering tillsammans med Skövdes planeringsstrategier. Studien syftar till att utkristallisera strategier centrala för att underbygga utvecklingsförslaget för Kyrkparken. Fallstudien undersöker Kyrkparkens styrkor, svagheter, möjligheter och hot. Analysen skildrar Kyrkparkens förutsättningar för vidare utveckling av parken. Utvecklingsförslaget har framställts baserat på litteraturstudiens slutsatser tillsammans med Kyrkparkens behov för en långsiktig hållbar utveckling. Förslaget innehåller planeringsmetoder som bemöter de utmaningar som identifierats i de tidigare genomförda studierna.

2. BAKGRUND

Bakgrunden ger en introduktion av ämnet regionutveckling och Skövde stad inför de följande delstudierna: litteraturstudien och fallstudien av Skövdes stadspark Kyrkparken. Bakgrunden skildrar hur Västra Götalandsregion tillkommit, dess uppbyggnad och fortsatta planer för att stärka regionutvecklingen. Vidare ämnar bakgrunden beskriva regionala och kommunala samband som förenar de båda aktörernas utvecklingsinriktning.

I slutet av detta kapitel introduceras läsaren till Skövde stad, stadens historia och stadskärnans offentliga platser. Kyrkparkens omgivande miljö är centrala att känna till då ett utvecklingsförslag för Kyrkparken ska framställas.

Vision
Skövde

2025

*Fig. 1. Skövde kommuns illustration
över deras vision. (Skövde kommun
2012a, s.1)*

2.1 INTRODUKTION

Gunnel Forsberg är kulturgeograf och beskriver den regionala utvecklingen i Sverige (2005). Forsberg menar att städernas problem och lösningar är frånkopplade stadens och ortens tidigare nära kontakter i utbyte mot nationalstaternas globala relationer, vilket har gjort att planeringen övergår från väl definierade geografiska rum till att formas efter partnerskap som består av komplexa nätverksrelationer som företräds av olika grupper och aktörer i samhället. Detta skapar nya förutsättningar för planeringen att ta sig an enligt Forsberg (Forsberg 2005, s.235). Denna form av planering stöds av EU. I ramverket ESDP European spatial development perspective förespråkar EU europeisk integration genom att främja utvecklingen av och samarbetet mellan medlemslänternas regioner. Ramverket betonar vikten av regionutveckling som en metod för att utjämna regionala skillnader och sträva efter en långsiktig hållbar utveckling (European commission 1999, s.3).

2.2 REGIONER UTVECKLAS

2.2.1 VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN BILDAS

Staten har under det senaste decenniet succesivt överlämnat styrningen av näringslivsfrågor till regionerna med syfte att effektivisera tillväxten (Regional tillväxt- för arbete och välfärd 1997:98:62). Efter riksdagens beslut om regionbildning år 1997 genomfördes sammanslagningar av landsting och länsstyrelse. Västra Götalandsregionen bildades år 1999 och tolv år senare fastställdes beslut om självstyre. Regionen bildades i syfte att samordna demografiska förändringar, organisera lokal- och regionaltrafik, planera vårdinstitutioner, stärka västsveriges sammanhållning samt öka konkurrenskraften nationellt och internationellt (Västra Götalandsregionen 2013). I samband med regeringens proposition om regional tillväxt överlämnades stor del av samhällsutvecklingen till regionerna, som består av både statliga och privata representanter (Dahlsson 2000, s.8). Västra Götalandsregionen lyfter fram fem fokusområden centrala i utvecklingen för att skapa en konkurrenskraftig region: näringsliv, kompetens och kunskap, infrastruktur och kommunala transporter, kultur och en god hälsa bland innevånarna (Västra Götalandsregionen 2005, s.10).

2.2.2 KOMMUNALFÖRBUND ORGANISERAR KOMMUNERNA

När EU och den svenska staten studeras är regionförstoringen en genomgående utvecklingstrend som gynnas i upprättade ramverk och reformer. Västra Götaland samverkar bland annat med kommunalförbunden för att driva igenom Västra Götalands uppsatta mål och visioner. Skaraborgs kommunalförbund är en av fyra i Västra Götalandsregionen som

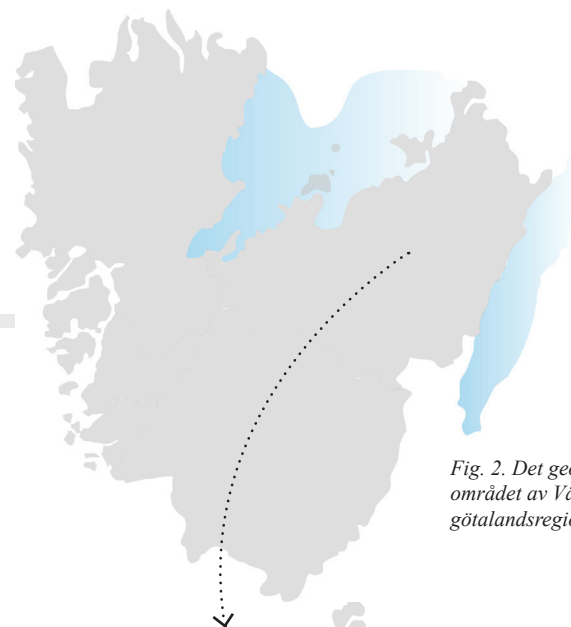

Fig. 2. Det geografiska området av Västra götalandregionen.

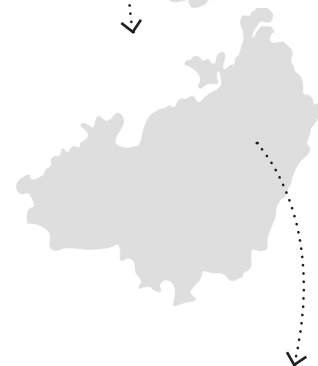

Fig. 3. Det geografiska området av Skaraborgs län.

Fig. 4. Det geografiska området av Skövde kommun.

2.3 KONKURRENSUTVECKLING

samarbetar tillsammans med femton andra kommuner (Skaraborg 2013). Kommunalförbundet leder och styr utvecklingen inom infrastrukturfrågor, tillväxtprogram, kompetensutveckling och näringslivfrågor (Skaraborg 2013). Kommunalförbundet i Skaraborg har gemensamt arbetat fram ett tillväxtprogram som berör regional konkurrenskraft, ökad sysselsättning, europeiskt och territoriellt samarbete i samarbete med InterReg med stöd från EU:s strukturfonder ERUF samt ESF (Skaraborg 2012). Det europeiska inflytandet i kommunalförbundets arbete blir tydligt då verksamheterna stöds av resurser från EU:s fonder. Med EU:s inflytande gynnas internationellt samarbete till förmån för regionutvecklingen.

Fig. 5. Översiktsplanen för Skövde kommun (Skövde kommun 2011c).

2.3.1 GLOBALA SAMBAND

Globaliseringens flöde av varor, tjänster och kapital blir alltmer sammanlänkande och beroende av varandra inom så väl utanför nationers gränser när gränsöverskridande samarbeten ökar inom Europa. Den globala marknaden öppnar upp nya arenor för lokala entreprenörer att utvecklas, samtidigt som konkurrensen mellan företagen ökar. De globala och nationella drivkrafterna påverkar samhällets utvecklingsinriktning vilket Västra Götalandsregionen och kommunförbunden i Skaraborg anpassar planering efter (Skaraborgs kommunförbund 2011, s.6).

2.3.2 EKONOMISK TILLVÄXT

De regionala och lokala fokusområdena strävar efter att leda till ökad tillväxt som ska stärka regionutvecklingen och konkurrenskraften internationellt. EU:s strukturfonder ERUF samt ESF tilldelas kommuner med syfte att minska regionala skillnader (Skaraborgs kommunalförbund 2011, s.21). Drivhuset 24 är ett EU relaterat projekt som syftar till att hjälpa och utveckla företag med näringslivssatsningar i Skövde. Målet är att guida företag ut på den nationella och internationella marknaden. Satsningar inom denna typ av utbildning skapar goda förutsättningar till en snabb och konkurrenskraftig region som Skövde utnyttjar. Utbildningarna inom och mellan kommunerna i Skaraborg samordnas och anpassas efter företagens efterfrågan av spetskompetens (Skaraborg 2011). Med detta stärks Forsbergs teori om att planeringen fränkopplas det lokala sammanhanget när näringsidkare utbildas att lanseras i internationella sammanhang.

2.4 SKÖVDE I CENTRUM

2.4.1 CENTRALISERINGEN AV SKÖVDE STAD

Urbaniseringen är en genomgående utvecklingstrend för städer med god ekonomisk tillväxt och detta gäller även Skövde. Staden förväntas utgöra navet i kommunalförbundet Skaraborg och förutsätts i samband med denna uppgift erbjuda en attraktiv miljö för företag att etablera sig, ett brett utbud av service och utbildning med kvalitet. (Skövde kommun 2011c, s.10- 11). Detta innebär således att de största satsningarna inom näringsliv, service och utbildning kommer att implementeras i Skövde stad (Skövde kommun 2011c, s.15). I samband med centraliseringen av Skövde förväntas innevånarantalet öka från 51 761 (SCB 2011) till ca 60 000 personer med utsikt mot år 2025 som beskrivs i kommunens översiktsplan (2011c, s.16). De växande städerna inom kommunalförbunden i Västra Götalandsregionen tilldelas i sin tur ansvaret att driva regionens målsättningar. Den här typen av planering karaktäriseras av en hierarkiskt styrd planering reglerad från EU nivå.

2.4.2 SKÖVDES FOKUSOMRÅDEN

Kommunen har prioriterat sex fokusområden för att skapa en god tillväxt och konkurrenskraft. Där framhålls Skövdes varumärke som en central drivkraft i utvecklingen. Förutom lansering av varumärket Skövde vill kommunen även förbättra och satsa på regionen, natur- och kulturmiljöerna, en mångfald av möten, boendemiljöer, kunskapsutveckling och arbete (Skövde kommun 2011c, s.16). Kommunen vill genom dessa satsningar skapa en ledande konkurrenskraftig stad inom kommunförbundet Skaraborg (Skövde kommun 2012, s.11). Konkurrensen som eftersträvas infinner sig inte bara mellan regionerna utan också kommunerna och städerna emellan.

2.5 SKÖVDE STAD

2.5.1 EN PLATS

Ett citat från romanen *Morgonen i Jenin* skriven av Susan Abulhawa kan förknippas med den pågående utvecklingen som skildrats i bakgrundsbeskrivningen.

“Generation efter generation sliter jorden i stycken, använder hennes inälvor till att bygga monument över sin egen tid, för att gestalta drömmen om något slags betydelse i ett oändligt universum, för att skapa mening av det fullständigt slumpmässiga, för att göra sig odödlig genom att lägga under sig, trampa på och urholka en odödlig jord.”
(Susan Abulhawa 2011)

Citatet tolkades som en kontrast till den samhällsutveckling som identifierades i bakgrunden. Människors relation till en plats skapar och ger innevånarna ett sammanhang i vardagen och har i dagens samhälle inte samma förutsättningar att existera likt förr. Numera saknas intresse av att förankra handlingarna i en lokal kontext. Med globala relationer är det inte längre nödvändigt att förankra maten vi odlar till en handling till en plats i en tid då nätverkskontakter har förändrat distributionen av jordens resurser.

2.5.2 EN INTRODUKTION TILL SKÖVDE

Skövde är Sveriges 45:e största stad med sina 51 761 invånare (SCB 2011) och ligger beläget mellan insjöarna Vänern och Vättern. Utmed stadens västra sida återfinns platåberget Billingen och på dess östra sida påträffas delar av Västra Götalands odlingslandskap. Skövde karaktäriseras av en liten stadskärna omgiven av vägarna Badhusgatan i väster, Staketgatan i norr, Stationsgatan i öster och Kungsgatan i söder. Stadslivet kretsar kring centrums varierade utbud av butiker, kultur, restauranger, bostäder, mötesplatser och aktiviteter. Unikt för stadskärnan är torgen och parkerna som har varit och är viktiga mötesplatser för innevånarna i staden.

2.5.3 SKÖVDES UTVECKLING

Efter helgonförklaringen av S:ta Helena började pilgrimer från hela Skandinavien vallfärda till Skövde vilket anses lade grunden till stadens bildning under 1400-talet. Under tidig medeltid medan vallfärderna ägde rum blomstrade Skövde som handelsstad, ända fram tills Sverige övergick till den protestantiska tron i början av 1500-talet. Skiftet av tro förbjöd dyrkan av S:ta Helena. Handelns framgångar avtog och invånare började återgå med jordbruk som huvudnäring. Skövde övergick från ett handelspräglad samhälle till en utmärkande jordbruksort som främsta sysselsättning. Carl Von Linné beskrev Skövde som: "en liten fläck belägen på sidan om Billingen utan sjö eller särdeles situation, med små hus, oregelbundna gator och en kyrkogård omgärdad av sköna askar". Efter en ödesdiger stadsbrand övergavs dock den medeltida gatustrukturen som Linné skildrade och en rutnätsplan upprättades

år 1760. Skövdes första stadsplan präglar än idag stadskärnans struktur av gator och kvarter.

I samband med den industriella revolutionen som tog fart under 1800-talet förändrades samhället och de offentliga rummen antog nya funktioner. En ny stadsplan upprättades år 1850, tullen slopades och ersattes av näringsfrihet, nya kommunikationer och ny teknik tillkom. Ekonomisk liberalisering och industrialismens framväxt ökade inflyttningen till staden och år 1863 utvecklades stadsplanen återigen. I början av 1900-talet introducerades affärsgator och med tiden kom detaljhandeln att konkurrera ut marknaderna på Hertig Johans torg och Sandtorget. Skövde tilldelades regementen, institutioner och offentliga byggnader som lokaliserades i anslutning till och i stadskärnan. Förbättrad levnadsstandard i kombination med bilismen förändrade människors livs- och konsumtionsmönster under 1900-talet. Industri, arbete, bostad, varuhus och parkering separerades och koncepten renodlades likt många andra städer i Sverige. Under 2000-talet har det funktionsuppdelade samhället fortsatt präglade staden samtidigt som Skövde fortsätter att utvecklas och växa (Skövde kommun 2011b, s.10-26).

2.6 SKÖVDES STADSKÄRNA

Stadskärnan är Skövdes centrala nod som karaktäriseras av tätt sammansatta kvarter med ursprung från 1760 års stadsplan. Den äldre kvarterstrukturen skapar väl definierade rum och bidrar till en flexibel bebyggelsestruktur som inrymmer en blandning av bostäder, verksamheter, kontor och butiker. Bebyggelsestrukturen och dess innehåll bidrar till stadens liv och rörelse och skapar goda förutsättningar för en långsiktig hållbar funktionsblandad stad. (Skövde kommun 2011a, s.5). Delar av kvarteren har på senare tid sammanslagits till större byggnadskomplex som köpcentrumet Commerce exemplifierar och kan studeras närmare i figur 6 (Skövde kommun 2010, s.88).

De offentliga platserna Helensparken, Rådhusparken, Kyrkparken, Hertig Johans torg, Sandtorget och gågatorna är en social styrka dit människor kan gå utan några inträdeskrav. De offentliga platserna är tydligt utformade och innehåller möblering som gör det möjligt att sitta ned för vila och betraktelse. Sandtorget utgörs till största del av parkeringsplatser men på dess västra kant är torget möblerat med bänkar och bouldplaner. Sandtorget anses inte innehålla de sociala kvaliteterna den en gång tidigare hade och dess kvaliteter som mötesplats anses undermåliga (Skövde kommun 2010, s.72). Hertig Johans torg ligger centralt beläget i centrum och räknas än idag till en av stadens primära mötesplatser (Skövde kommun 2011a, s.13).

Stadsparkerna Kyrkparken, Helensparken och Stadshusparken erbjuder en kontrasterande rofylld miljö i förhållande till shoppinggatorna. Helensparken är en intim park som innehåller gamla 1700-tals hus, uteservering och scen som aktiverar parken. Stadshusparken är den minsta av stadsparkerna som numera innehåller parkeringsplatser som täcker upp ungefär halva ytan av

parken (Skövde kommun 2011a, s.14). Kyrkparken ligger centralt belägen i stadskärnan och är stadens största park med sina 0,0172km² (1.72ha). Parken karaktäriseras av gamla höga träd och S:ta Helenakyrkan. Rådhusgatan och Hertig Johans gata är bilfria gågator i centrum (Skövde kommun 2011a, s.7).

Fig. 6. Kartans gråmarkeringade områden visar var stadskärnans offentliga platser ligger. Tillhörande siffror motsvarar ett foto över platsen som återfinns på nästa sida (25). Kyrkparkens yta utgör 0,0172km² vilket motsvarar måtten 86m och 200m i längd av parkens kort och långsida.

2.7 STADSKÄRNAN I FOTON FRÅN NUTID

Fotona föreställer stadskärnans offentliga platser och kan lokaliseras i figur 6 genom att passa in fotots nummer med numret på kartan.

Fig. 7. Rådhusparken nr: 1.

Fig. 9. Commerce köpcentrum nr: 3.

Fig. 11. Sandtorget nr: 5.

Foto. 13. S:ta Helenakyrkan i Kyrkparken nr: 7.

Fig. 8. Helensparken nr: 2.

Fig. 10. Hertig Johans torg nr: 4

Fig. 12. Gågatan i Skövdes stadskärna nr: 6.

Foto. 14. Centralstationen nr: 8.

2.8 HISTORISKA FOTON AV SKÖVDES STADSKÄRNA

De avbildade fotona uppvisar några av de offentliga platsernas tidigare användning och utseende, och är tagna inom är kvarterstrukturen i stadskärnan. Jämförs dessa med fotona från nutid, på föregående sida, blir förändringarna av de offentliga rummens funktion och användning tydlig. Fotona illustrerar marknaderna på Hertig Johans torg, vattenfontänen i förgrunden belyser stadens längtan efter vattenelement, Kyrkparken med S:ta Helenakyrkan i bakgrunden och sandtorgets tidigare skepnad med Billingen skymtandes i bakgrunden.

Fig. 15. Marknad under början av 1900- talet på Hertig Johans torg. Foto: Eriksén. (Skövde kommun 2011b, s.14).

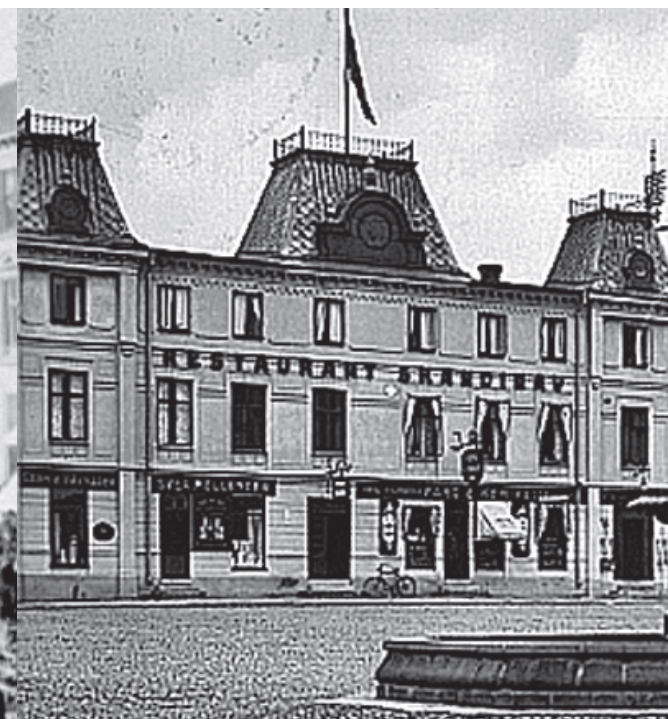

Fig. 16. Hertig Johans torg i början av 1910-talet Foto: P. A. Eriksén. (Skövde kommun 2011b, s.14).

Fig. 17. Bilden visar hur S:ta Helena kyrka såg ut år 1889, före ombyggnaden året därpå. Foto: Ludvig Ericson. (Skövde kommun 2011b, s.10).

Fig. 18. Sandtorget någon gång under 1920-talet. Foto: Almquist&Cöster. (Skövde kommun 2011b, s.15).

3. LITTERATURSTUDIE

Studien innehåller teorier som framhåller en långsiktig hållbarplanering med Skövde kommun som utgångspunkt. Argumenten för en hållbar utveckling resoneras utifrån PEBOSCA-modellens fysiska, ekonomiska, biologiska, organisatoriska, sociala, kulturella och estetiska resurser. Teorierna för hur var och en av resurserna på bästa sätt bör bemötas för att uppnå en långsiktig hållbar utveckling baseras på forskares resultat och experters erfarenhet inom ämnet.

Den planerade utvecklingen i Skövde har studerats utifrån Skövdes kommunala planeringsdokument. Kommunens utvecklingsplaner sammanfattas tillsammans med teorierna för att avgöra hur väl de sammanfaller med teorierna. Avslutningsvis sammanfattas litteraturstudiens slutsatser i form av strategier anpassade efter Skövde stads behov för en långsiktig hållbar utveckling med syfte att ledsaga utvecklingsförslaget av Kyrkparken.

3.1 HÅLLBAR UTVECKLING

Begreppet hållbar utveckling påträffas inom de flesta områden som berör samhällsplaneringen i Västra Götalandsregionens målbeskrivningar. Såsom framgår av bakgrunden påverkas utvecklingen av en struktur innestlad i komplexa beroenderelationer där det primära målet ofta syftar till att skapa tillväxt. Det krävs därmed att tillväxt förenas med en långsiktig hållbar utveckling.

I litteraturstudien undersöks Skövde kommuns förhållningssätt till en hållbar utveckling baserat på teorier inom stadsplaneringen. Uppsatsen relaterar till begreppet i ett regionalt och lokalt perspektiv för att bemöta framtida utmaningar som berör Skövde stad och dess invånare.

Fig. 19. Vy från Hertig Johans torg med Kyrkparken och St:a Helenakyrkan i bakgrunden.

3.2 STADENS STRUKTUR SOM EN FYSISK RESURS

De fysiska resurserna beskriver hur stadens utformning kan bidra till en långsiktig hållbar utveckling för de verksamheter och stadsliv som staden inhyser. Bebyggelsestrukturen har genom tiden påverkats av skiftande paradigmer som präglat människors vilja att genom arkitektur och konst manifestera det aktuella idealet. Under medeltiden karaktäriserades staden av oregelbundna gator som skapade en intim miljö anpassad efter fotgängarna. Förändringarna under den svenska stormaktstiden föranledde stadsplaneringens nya ideal, hämtat från de grekiska och romerska kolonialstädernas rutnätsplaner, som skulle komma att ersätta de oregelbundna gatorna med symetriskt uppdelade kvarter. De olika epokenas ideal har lämnat sina karaktäriserande avtryck varav 1900- talets omfattande expansion av städer dominerar (Åström 1993, s.12-18).

Skövdes stadsplan från år 1760 skapar den fundamentala grunden för centrumets funktion och innehåll än idag, se figur 20. Den nuvarande strukturen som kännetecknar stadskärnan har utvecklats från flera olika stadsplaner som kan studeras närmare i figur 21 och 22. Idag inrymmer Skövdes stadskärna en flexibel bebyggelsestruktur med en blandning av bostäder, verksamheter, kontor och butiker som tillsammans skapar ett diversifierat utbud som även bidrar till stadens liv och rörelse. De största gatorna har tidigare fungerat som brandgator och utgör huvudstråken som leder fram till stadens olika målpunkter och mötesplatser. Den befintliga stadsväven är tät och kompakt vilket lämnar liten plats åt nyetablering av byggnader (Skövde kommun 2010). I Skövde kommuns översiktsplan beskrivs ett behov av ett planeringsdokument gällande stadens centrala delar för strategisk planering och utveckling av stadskärnans utbud och aktiviteter i samband med att befolkningen förväntas

öka. Ett underlagsarbete har genomförts och sammanställts i ett opublicerat dokument där planerna för stadskärnans framtida utveckling har framställts (Skövde kommun 2010).

En traditionell bebyggelsestruktur har flera förutsättningar att bidra till en långsiktig hållbar utveckling av stadens resurser menar Berglund, Sjöström och Åström (2004) som alla har erfarenhet inom stadsplanering. De lyfter fram kvarterstrukturen som en av de mest anpassningsbara stadsstrukturen genom tiden. Hur kan då kvarterstrukturen bidra med en hållbar utveckling av staden?

Principen handlar om att strukturen har stora möjligheter att anpassas till nya samhällsförändringar. Städer med kvarterstruktur som bemästrat samhällets omställningar genom tiden anser författarna är ett bevis på strukturens anpassningsbarhet och hållbarhet. Kvarterstrukturens komposition av byggnader och gator skapar väl definierade rum i olika hierarkier som underlättar orienteringen i staden. Bebyggelsens täta struktur har även goda förutsättningar att blanda bostäder med icke störande verksamheter som bidrar till stadslivet. Det korta avståndet som skapas mellan bostad och service kräver mindre transportarbete och möjliggör för innevånare att välja cykel eller gång framför fossildrivna transportmedel. Samtidigt som bilarnas utrymme minskas kan ett rikare stadsliv få möjlighet att etableras. Författarna lägger vikt på strukturens måttfulla skala som är anpassad efter människans förmåga att se, höra och uppfatta. De hävdade fördelarna som den erkända stadsstrukturen anses medföra relaterar till både de estetiska och organisatoriska resurserna i staden. Författarna rekommenderar att inspireras av väl fungerande gatustrukturer för att bygga en långsiktig hållbar struktur

där stadens och invånarnas premisser prioriteras och erbjuds ta plats framför biltrafiken, privata vinstintressen eller kommersiella syften. Ansvar för stadens utformning och utveckling vilar hos kommunen att reglera menar Berglund, Sjöström & Åström (2004).

Stadskärnan i Skövde har visat sig innehålla karaktäriserande drag av den erkända rutnätsstrukturen som är en grundläggande resurs för en långsiktig hållbar utveckling enligt Berglund, Sjöström & Åström. Kommunen beskriver kvarterstrukturen från 1700-talets stadsplan med stor hänsyn och förståelse för dess positiva inverkan i stadskärnan. Det förekommer dock planer om förtätning, förädling och förvaltning vilket skulle innebära påbyggnad eller exploatering av tillgänglig mark (Skövde kommun 2010, s.31). Utökning av parkeringsplatser i stadskärnan står på agendan i kommunens strategiska budgetförslag för år 2013/2015 med motiveringen att fler parkeringsplatser skulle underlätta arbetspendlingen som förväntas öka i samband med regionförstoringen (Skövde kommun 2012c). Hur väl planerna om parkering och förtätning tar hänsyn till den befintliga strukturen i stadskärnan återstår att se.

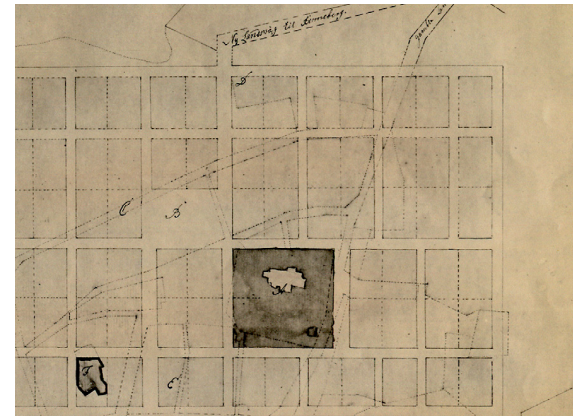

Fig. 20. Ritning över Skövde stad av Gustaf Regnell från år 1759. Under det föreslagna rutnätet syns spår av de oregelbundna gatorna. (Skövde kommun 2011b, s. 11)

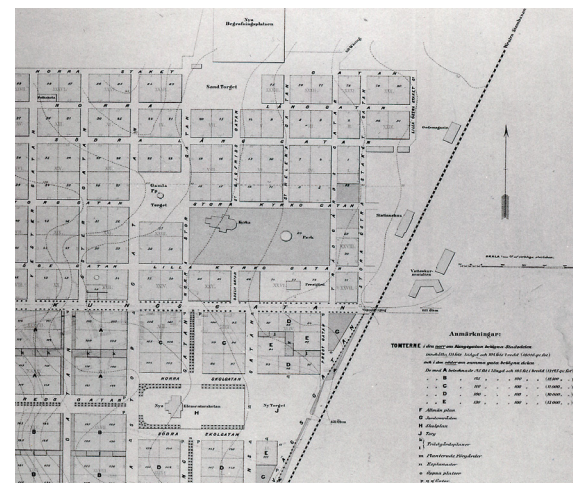

Fig. 21. 1877 års stadsplan konstruerad av A. Nilsson (Skövde kommun 2011b, s. 18).

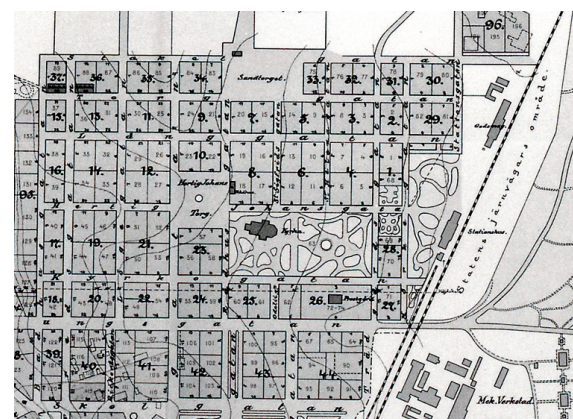

Fig. 22. 1905 års karta över Skövde upprättad av Per-Olof Hallman (Skövde kommun 2011b, s. 21)

3.3 DEN EKONOMISKA UTVECKLINGEN

Faktorer som effektiviserar ekonomin, grundas på statliga och internationella beslut och påverkar de lokala ekonomiska förutsättningarna. De ekonomiska resurserna beskriver riskerna med en tillväxtbaserad ekonomi samt alternativa strategier anpassade för en långsiktig hållbar utveckling.

Skövde lägger stor tillit till privat konsumtion i syfte att stärka den ekonomiska tillväxten. Handeln ska enligt översiktsplanen bli en av de främsta anledningarna att attrahera besökare och turister. Redan idag reser människor från hela Skaraborg för att shoppa i Skövdes handelsområden: Normalm, Stallkilen och stadskärnan. Handeln omsatte 4,1 miljarder kronor under år 2010 och utgör kommunens tredje största bransch med ca 3000 sysselsättningar. Den positiva utvecklingen inom handeln vill kommunen vidareutveckla genom att utöka detaljhandels markyta i närhet till de befintliga handelsområdena, med avsikt att stärka Skövde som handelsstad (Skövde kommun 2011c s.50).

Sveriges kommuner styrs i allt större utsträckning av en marknadsstyrd planering enligt Boverkets undersökning om trenderna inom handelsutvecklingen (2007). Stadsplaneringen har under det senaste decenniet tillåtit uppföra externa handelsområden, ofta i städers periferi, vilka tenderar att generera både personbilstrafik och ökad konkurrens mellan stora affärskedjor och lokala entreprenörer. Detta medför negativa följder för miljön samtidigt som tillgängligheten till handelsområden riskeras begränsas till de människor som har tillgång till personbil hävdar Boverket. För att ta itu med dessa utmaningar krävs det att kommunen tar ansvar och upprättar handelsstrategier menar Boverket. Trots detta förslag visade Boverkets undersökning att många kommuner ignorerar behovet av styrdokument.

Kommuner är ibland beroende av skatteintäkter handeln genererar och tillåter nyetablering inom kommungränsen för att möjliggöra för ekonomisk tillväxt och fortsatt utveckling. Handelsstrategier som på ett eller annat sätt skulle försvåra nyetablering av butiker skulle på så sätt hindra utvecklingen inom kommunen enligt Boverket. Detta kan leda till en okontrollerbar handelsutveckling, vilket riskerar äventyra möjligheten för en demokratisk och transparent stadsutveckling om kommuner fortsätter ignorera behovet av planeringsunderlag (Boverket 2007).

Ur ett hållbarhetsperspektiv är den höga konsumtionen av varor något som bör minska för att en långsiktig hållbar utveckling ska vara möjlig. För att kunna förändra den pågående konsumtionstrenden som utgör stor del av vår kultur krävs en systemförändring som bygger på nya värderingar hävdar Assadourian (2010). Ekonomer har tidigare varit optimistiska till en tillväxtbaserad ekonomi och funnit lösningar på systemets brister när kriser uppstått, men idag håller även denna diskussion på att förändras. Tim Jackson är en brittisk professor och lyfter tabubelagda frågor genom sin utgivna skrift *Prosperity without growth* (2009). Där föreslår han tolv genomgripande förändringar för att möjliggöra en övergång till en långsiktig hållbar ekonomi. Det första förslaget innebär att en ny form av grön ekonomi, som bygger på ekologiska variabler, ska fungera som gränsvärden för hur mycket resurser som kan extraheras ifrån naturen utan att äventyra framtida generationers levnadsvillkor. Det andra förslaget Jacksson föreslår är att investera i grön teknik för att avveckla samhället från fossilbaserade energikällor, samtidigt kan nya arbetstillfällen växa fram. Det tredje förslaget kräver en ökad finansiell och skattemässig försiktighet. Det fjärde förslaget som Jackson

propagerar för är en förbättrad makroekonomisk redovisning vilket skulle innebära att till exempel en varas produktionsbrister synligt reklameras på produkten. Det femte förslaget handlar om att balansera arbete och fritid med syfte att gynna människors möjlighet att förbättra livskvaliteten. Det sjätte förslaget handlar om att ta itu med inkomstskillnader för att minska klyftorna i samhället. Det sjunde förslaget föreslår att mäta välfärd genom ekologiska och sociala faktorer. En bedömning av människors välbefinnande, hälsa och resurser skulle, som ersättning av det nuvarande BNP, beskriva välfärden och framgångarna i samhällen. Förslag åtta handlar om att stärka mänskligt och socialt kapital. Genom att förbättra delaktigheten i samhället skulle människors engagemang bidra med en större känsla av tillhörighet enligt Jackson. Det nionde förslaget som Jacksson propagerar för handlar om att konsumtionskulturen bör förändras. Det tionde förslaget beskriver en grön ekonomi med utsläppstak av fossila bränslen och miljögifter för att tydligt demonstrera de ekologiska gränserna. Under det elfte förslaget rekommenderas skattereformer införas som exempelvis kan utgöras av miljöskatter. Som avslutning förespråkar Jackson ny teknik och ekosystemskydd. Staten förväntas ta ansvar genom att leda nationen i rätt utveckling (Jackson 2009, ss. 103-107).

Arnstberg är gästprofessor i etnologi och Bergström är arkitekt och planeringsforskare, tillsammans presenterar de alternativ för en tillväxtbaserad ekonomi (2001). Alternativet de propagerar för kallas lokala ekonomier och bygger på att tillfredsställa ortens egna behov i ett lokalt självförsörjningssystem där endast överskottet säljs vidare till omvärlden. Stadsplaneringen kan bidra till denna metod genom att planera för en flexibel

bebyggelsestruktur, som också Berglund, Sjöström och Åström propagerar för (2004). Det finns flera sociala fördelar som gynnas av detta system. Verksamheter i bottenvåningarna har möjlighet att generera ett rikt gatuliv som i sin tur ger upphov till ökad trygghet, möten och samtal. Ett välfungerande gatuliv öppnar upp möjligheter för människor att utvecklas tillsammans i sin närmiljö menar Arnstberg och Bergström. Politikerna som har makten att styra det ekonomiska systemet mot en mer lokalförankrad ekonomi har även ansvaret att skapa incitament för denna typ av utveckling (Arnstberg & Bergström 2001, ss.49-53).

Skövdes ekonomiska mål överensstämmer med Västra Götalands vision som går ut på att skapa en konkurrenskraftig region (Västra Götaland 2005, s.8). Skövdes strategi handlar, som tidigare nämndes, att planera för en växande handelsstad. Detta förutsätter att det finns ett köpstarkt underlag som kan upprätthålla en jämn ekonomisk omsättning (Skövde kommun 2009, s.13). Konsumtionen så som den ser ut idag utgör ett hot mot jordens resurser och miljön. Riskerna som är kopplade till konsumtion kan kopplas till den tillväxtbaserade ekonomin. En stabil välfärd är beroende av globala relationer och utvecklingen på den internationella marknaden. Det betyder att Skövde kommun är beroende av internationella marknadskrafter. Det medför att möjligheten att själva styra de lokala ekonomiska förutsättningarna är små. Ekonomin är behov av en systemförändring för att motverka denna negativa utvecklingstrend menar vissa.

3.4 BIOLOGISK MÅNGFALD I STADEN

Sverige har formulerat 16 miljökvalitetsmål varav ett delmål är *ett rikt växt- och djurliv*. Målet behandlar hur den biologiska mångfalden ska förvaltas och betydelsen av varierade naturupplevelser för människors hälsa och välmående (Naturvårdsverket 2012). Folkhälsa är ett av Skövdes fokusområden som syftar till att motverka utanförskap och stärka stadens utveckling (Skövde kommun 2011c, s.19). Attraktiva bostadsområden planeras i ett strategiskt bostadsprogram som är framtaget i samverkan med översiktsplanen och ämnar fylla behovet av 300 bostäder per år (Skövde kommun 2012b, s.6) Horås trädgårdstad är resultatet av ett nyprojekterat bostadsområde där rekreation och grönska ska locka människor att flytta in. Naturligt omhändertagande av dagvatten med hänsyn till den biologiska mångfalden och närheten till Billingen för bostadsområdets boende erbjuder närliggande rekreation (Skövde kommun 2008, s.11).

I de stadsnära områdena i Skövde tätnar bebyggelsen samtidigt som grönstrukturen och den biologiska mångfalden minskar (Skövde kommun 2011c, s.111-112). I samband med en beräknad ökad folkmängd planerar Skövde att förtäta och expandera stadskärnan ytterligare (Skövde kommun 2010, s.31). Stadskärnans biologiska kvaliteter är få och omnämns sparsamt i kommunens planeringsdokument. Stadsträdgårdsmästaren Marie Larsson berättar att kommunen arbetar medvetet med dessa frågor även om det inte finns några skriftliga mål och riktlinjer att ta del av. Trots detta kan det te sig svårt att argumentera för stadens gröna ytor om skriftliga överenskomna riktlinjer saknas. Bland annat har delar av Rådhusparken omvandlats till parkeringsplatser vilket bekräftades under platsbesökens genomförande.

Stadens expansion sker ofta till nackdel för stadens gröna element vilket

samtidigt talar emot de biologiska förutsättningarna. Odefinierade grönytor i staden kan anses utan värde och riskerar då falla offer för exploatering. Konsekvenserna av minskade grönytor kan leda till negativa följder för såväl människor som för växter och djur (Isaksson & Lundvall 2006). Florgård, professor i landskapsarkitektur, propagerar för den biologiska mångfalden i stadsmiljöer. Han anser att grönskan ofta får stå tillbaka i avgörande stadsplaneringsfrågor då den i själva verket borde värderas likvärdigt med stadens byggnader, gator och torg. Grönstrukturen i stadsmiljöer är relevant utifrån flera aspekter och bör förvaltas därefter (Florgård 2005, s.125-134).

Isaksson och Lundvall (2006) beskriver i sitt prisbelönta verk *När naturen boken* nio regler för en rikare närmatur. Det första författarna propagerar för är att tillgängliggöra naturen för barn, gamla och funktionshindrade. En varierad grönska har en positiv inverkan på människors psykiska och fysiska hälsa som kan förbättra motoriken och koncentrationsförmågan hos barn. Den andra regeln handlar om att bevara vild natur i staden för att erbjuda en tillflyktsort för vilda djur och växter. Den tredje regeln handlar om vatten som beskrivs som ett centralt element både djur- och växter är beroende av. I urbana miljöer leds vattnet mestadels genom kulvertar under mark och blir otillgängligt för växter och djur att nyttja. Isaksson och Lundvall föreslår diken och bäckar där vattnet renas på ett naturligt sätt med hjälp av växter och lämpligt underlag. Den fjärde regeln syftar till att sammanlänka stadskärnan med dess omgivande landskap. Barriärer i den urbana miljön kan förebyggas genom exempelvis ekodukter och alléer. Författarnas femte grundregel beskriver hårdgjorda ytors potential att omdanas till gröna ytor. Delar av eller hela parkeringsplatser, skolgårdar, industriområden eller fasader har

möjlighet att integreras med gröna element. Den sjätte regeln lyfter vikten av att kompensera bebyggd grönyta med likvärdig mark på annan plats. I den sjunde regeln beskriver författarna hur så kallade vilda rum lämnas orörda med ändamål att lämna plats för den biologiska mångfalden. Den åttonde regeln kommer med lösningar till djurens och insekternas bostadsbrist i staden. Boplatser åt fåglar, insekter och djur kan skapas med små enkla medel väl integrerat i stadens grönstruktur. Den sista regeln ska hjälpa sprida kunskap om den befintliga naturen som staden inhyser och vikten av att dessa värden förvaltas för framtiden. Att samla kunskap om den biologiska mångfalden i sin närmiljö skapar goda förutsättningar för kommunen att medvetet planera och skydda biologiska värden i staden (Isaksson & Lundwall 2006, ss.10-11).

Florgård lyfter fram den gröna infrastrukturens olika dimensioner (2012). Han menar att grönskan i städer har mer än bara biologiska och miljömässiga fördelar. Den gröna infrastrukturen bidrar till folkhälsan, rekreation, pedagogik, och ekonomiska resurser förklarar han. Från ett tekniskt perspektiv har grönskan goda möjligheter att omhänderta dagvatten på ett effektivt sätt. Vegetation innehar förmågan att rena luft och gynna luftomsättningen och sänka lufttemperaturen i staden för ett bättre stadsklimat. Florgård poängterar att ekosystemtjänster har stora möjligheter att lösa många av städernas utmaningar, som exempelvis förorenat vatten och kontaminerade jordmassor. Florgård hänvisar till forskning som konstaterar att regelbundna besök till gröna områden medför positiva hälsoeffekter. Utomhuspedagogik gör att barn och unga förbättrar motoriken och erbjuder en alternativ kunskapsinläring om naturen och dess funktioner. Florgård gör tydligt att bevarad natur är av särskilt värde för att människor ska kunna uppfatta och förstå naturen. Därmed

har olika typer av vegetation olika effekter på de fördelar som tidigare nämnts ovan (2012).

Framtida planer för stadskärnans biologiska värden omnämns sparsamt i Skövde kommuns översiktsplan. Kommunens satsningar som gynnar den biologiska mångfalden berör de perifera områdena utanför stadskärnan som exemplet Horås trädgårdsstad (Skövde kommun 2011c s.97). Stadsträdgårdsmästaren är medveten om den biologiska mångfaldens betydelse och planerar i största möjliga mån för att gynna dess förutsättningar. Dock är avsaknaden av ett planeringsdokument som behandlar hur stadskärnans biologiska värden bör förvaltas och utvecklas att poängtera.

3.5 DEN ORGANISATORISKA SITUATIONEN

Enligt Book och Eskilsson påverkas samhällets struktur av teknologiska, ekonomiska, sociala och miljöstrategiska förändringar. De drivande krafterna beror av varandra och med tiden skapar de avtryck i stadens struktur (Book, & Eskilsson 2001, ss.129-158). Bakgrunden till uppsatsen beskrev samhällets strukturella instanser i förhållande till den globala marknaden. Regionaliseringen beskrevs som det centrala beslutsfatarorganet som växer sig allt starkare. Skövdes inställning till regionaliseringen betraktas som positivt ur ett hållbarhetsperspektiv med motiveringen att en stor region har bättre möjligheter att stå emot omsvängningar i konjunkturen. Skövde har tilldelats att ta den ledande rollen i kommunförbundet Skaraborg och ansvarar därmed för planeringen av kommunikationer. Ett effektivt transportsystem är en förutsättning för att stärka banden med övriga kommuner inom regionen hävdar kommunen (Skövde kommun 2011c, s.14). Kommunen beskriver i ett trafikstrategiskt program hur strategierna ska stödja ett förändrat resebeteende bland befolkningen i Skaraborg (Skövde kommun 2012c). Infrastrukturens lösningar och mål hävdar bidra till en långsiktig hållbar utveckling genom att satsa på gång- och cykeltrafiken samt kollektiva färdmedel som bussar och tågkommunikationer. Trots att kommunen satsar på miljövänliga färdmedel stöds bilanvändningen genom att kommunen avsatt stora delar av budgeten för underhåll av trafikplatser (Skövde kommun 2012a, s.19). Samtidigt ökar behovet av parkeringsplatser som planeras bli fler (Skövde kommun 2012c, s.4, 20).

God bebyggd miljö ingår i de 16 Svenska miljökvalitetsmålen och behandlar den kommunala planeringens förutsättningar i strävan efter en långsiktig hållbar förvaltning av de organisatoriska resurserna.

”Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt så att hushållning av mark, vatten och andra resurser främjas”.

(Regeringen 2012)

Boverket ansvarar för uppföljning och kontroll av kommuners planering av God bebyggd miljö. Efter analyser av miljömålets förutsättningar har myndigheten kunnat fastställa att urbaniseringen medfört en ökad tätortsyta i förhållande till befolkningstillväxten. Den funktionsseparerade exploateringen av bostadsområden, företagscentra och handelsområden genererar ökade avstånd mellan olika målpunkter, med utvecklade trafikleder som följd. Vägar kräver utrymme i staden och skapar barriärer för fotgängare och cyklister samtidigt som bullernivån och ohälsosamma luftföroreningar bidrar till ogästvänliga platser. Förtätning har tidigare rekommenderats som metod för att minska dessa problem vilket Boverket numera är skeptisk mot på grund av att biltrafiken inte tenderar att minska. Riskerna med att bygga tätt äventyrar de befintliga värdena på staden om städers innehåll fortsätter att separeras upp efter funktioner (2007, s.11-20).

Christer Bengs, professor i samhällplanering, diskuterar förtätningen av städer (2005). Förtätning har anammats av flera städer sedan 1980- talet. Fördelarna anses skapa en effektivare användning av befintliga områden samtidigt som naturmarker kan avvaras. Genom att skapa en funktionsblandad stad kan kortare avstånd till olika målpunkter skapa bättre förutsättningar

för cykel- och gångtrafik samtidigt som biltrafiken minskas. Enligt Bengs arbetserfarenhet från Storbritannien har resultatet av förtätning visat skilja sig från antaganden som teorin utlovar. I Storbritannien har förtätningen generellt inverkat negativt på natur, bebyggelse och transporter. Positiva effekter har gynnat service, kommunala tjänster och sociala frågor. Beroende på hur förtätningen tillämpas påverkars resultatet därefter och bör därför inte ske utan restriktioner menar Bengs (2005, ss.101-108).

Lars Marcus är arkitekt och anställd vid institutionen för stadsbyggnad på KTH. Marcus debatterar om byggnaders förhållande mellan form och funktion gällande stadslivet och dess utformning (2012). Marcus hävdar att höga hus ökar densiteten av människor marginellt vilket innebär att höjden inte skulle bidra med ett förbättrat stadsliv, som ofta anges som argument till fördel för förtätning. Marcus menar att vägen till ett rikare stadsliv skapas genom ett effektivt gatunät med en blandning av bostäder och service. Det skulle också kunna bidra till minskade transporter och leveranstider. Debatten om höga hus handlar i slutändan endast om dess utformning, att lova något annat skulle framstå som ljuget och förvirrande skriver han (Marcus 2012, ss.55-60).

Boverket bekräftar att regionsförstoringen styr samhällets utveckling och lyfter fram dess för- och nackdelar. Väl utvecklade transportsystem binder samman orter och möjliggör arbetspendling vilket öppnar upp för en bredare arbetsmarknad. På detta sätt har landsbygden en möjlighet att fortvara även om bilresandet generellt ökar i många städer trots en fungerande kollektivtrafik. Regionsförstoringen har dock medfört en strukturrationalisering inom handeln till fördel för externa köpcentrum som tilltalar bilburna kunder. Det

krävs att samhället betraktas utifrån ett helhetsperspektiv när infrastrukturen planeras (Boverket 2007, ss.11-20). Som de organisatoriska resurserna beskriver finns det flera olika tillvägagångssätt att planera för ett minskat bilberoende. Kortare avstånd och alternativa färdmedel är två metoder som talar för en hälsosammare stad. Det krävs dock att detta resonemang finns med tidigt i planeringen då redan byggda strukturer är svårare att förändra. Skövde kommun gör enligt teorier rätt i att satsa på fossilfria transportmedel såsom cykel- och gångvägar. Fortfarande tar de bilburna vägarna stort utrymme i Skövdes infrastrukturplanering.

3.6 DE SOCIALA FÖRUTSÄTTNINGARNA

Delaktighet, identitet, trygghet och gemenskap är några aspekter som tillhör det sociala livet i staden. Jan Gehl är arkitekt och förespråkar stadens utformning och gestaltning utifrån människans dimensioner. Gehl anser att stadsplaneringen främjat bilens framkomst de senaste årtiondena vilket föranlett att fotgängarnas utrymme försumrats. Gehl kritiserar biltrafiken och fristående byggnadskomplex som ett hot mot en hållbar och hälsosam stad. Städer behöver fyllas av sina invånare med syfte att skapa ett rikt stadsliv och en fundamental trygghet vilket är grundläggande för att utveckla goda sociala förhållanden menar Gehl (2010, ss. 3-4).

De sociala förutsättningarna i Västra Götaland och Skövde kommun berör fokusområdena folkhälsa, jämställdhet och mångfald. Folkhälsan är ett av Västra Götalands fem fokusområden som Skövde kommun behandlar i översiktsplanen. Folkhälsomålen ska främjas av den fysiska planeringen genom att bistå med tillgängliga grönområden för rekreation och motion (2012, s.21). Skövdes vision med utblick mot år 2025 framhåller de sociala kvaliteterna: mötas, verka och må bra, som syftar till den atmosfär de önskar att Skövde stad ska förmedla. Jämställdhet nämns även som en essentiell aspekt i arbetet för att förbättra de sociala förutsättningarna (Skövde kommun 2011c, s.21). Vad jämställdhet innebär och hur teorierna implementeras i samhället går inte att utläsa av de dokument som regionen och kommunen tillhandahåller.

Anita Larsson och Anne Jalakas tar upp kampen om en jämställd samhällsplanering. Förändringar inom den fysiska planeringen kan förbättra strävan efter en mer jämlik utformad miljö. Jämställdhetsperspektivet är angeläget att integrera i planeringen om ett jämställt samhälle ska uppnås

(2008, s.155). Författarna kritiserar ESDP eftersom programmet valt att behandla jämställdhetsfrågor separat i ett fristående direktiv (Larsson & Jalakas 2008). Författarna kritiserar författarna plan- och bygglagen för att inte precisera jämställdhetsbegreppets innebörd och miljöbalken får kritik för att varken nämna jämställdhet eller jämlikhet.

Den fysiska planeringen bör beakta mäns våld mot kvinnor menar Larsson och Jalakas (2008, s.34-36). Ofta handlar trygghetsåtgärder om förbättrad belysning och sikt istället för att bemöta problematiken utifrån filosofin att känslan av otrygghet ska motverkas. Att känna sig trygg är en del av individens frihet och en demokratisk rättighet. Grönområden som inhyser gång- och cykelstråk undviks ofta under mörkrets timmar eftersom få människor befinner sig i närheten ifall något skulle inträffa. Författarna lyfter fram alternativa planeringsstrategier som bemöter trygghetsproblem på lång sikt. Utifrån antagandet: desto fler människor som rör sig i ett område ökar chanserna för att platsen ska upplevas som tryggt, föreslår Larsson och Jalakas att planera gång- och cykelstråk nära bostadsområden eller nära aktiviteter som genererar människor även kvällstid (Larsson & Jalakas, 2008, s.126).

Jergeby (1996) beskriver att det opersonliga i staden hör det offentliga till. I stadens offentliga miljö anpassar människor sitt sätt att röra sig i förhållande till främlingar. Passiva möten, samtal, iakttagelser är en del av det sociala livet i staden. Att möta och känna igen människor utgör en central del i vardagslivet som förankrar medborgarnas identitet till staden, även om dessa företeelser kan te sig obetydliga i andra situationer (Jergeby 1996). Att kunna ta kontakt med människor är en grundläggande förutsättning för

att känna tillhörighet till staden. För att möten ska inträffa är det offentliga rummet viktigt att värna om. Offentliga platser öppnar upp möjligheten att inleda konversationer med personer som befinner sig på platsen, med såväl bekanta som främlingar. Ett socialt utbyte mellan främlingar förvandlar de okända till goda medmänniskor. Det är dock inte en planerares uppgift att se till att integrera stadens invånare, men det finns goda möjligheter att skapa förutsättningar för möten att äga rum (Arnstberg & Bergström 2001).

Lena Steffner har arbetat fram en metod kallad Meerci för att underbygga medborgarnas upplevelser kring deras boendemiljöer (2011). Meerci-metoden framställdes i Steffners doktorsavhandling. Metoden går ut på att sammanställa invånares upplevelsevärden i form av en enkät där positiva och negativa adjektiv beskriver platsen. Svaren sammanfattas i ett pedagogiskt diagram som visar vilka känslor som platsen eller miljön frambringar hos invånarna, även de bakomliggande faktorerna framkommer i undersökningen. Resultatet kan sedan användas som underlag som representerar berörda parter uppfattningar i samband med planeringen. Steffner hävdar att det förekommer brister i medborgardialogen vilket medför att allmänhetens kunskap om deras närmiljö försummas. Hon hänvisar till forskare och fackmän som hävdar att medborgares åsikter ofta frånskiljer sig planernas åsikter. Allmänhetens kunskap borde därmed väga tyngre i projekt som berör deras närmiljö anser Steffner. Genom Meerci-metoden kan medborgares uppfattningar om en plats presenteras på ett legitimt vis (2011).

Rebecca Gordan har sammanfattat ett seminarium som handlade om medborgardialogen som verktyg (2011). Göran Cars var en av föreläsarna som deltog i seminariet och han talade om tre relevanta skäl att använda

medborgardialog. Möjligheten att delta i planprocesser har ett demokratiskt värde och är därmed av betydelse att värna om menar han. Den kunskap som medborgarna delar med sig av kan bidra med nya insikter bland politikerna. Om ett projekt förankras i ett tidigt stadium bland de berörda parterna är sannolikheten större att planprocessen kan fortgå utan klagomål och projektet kan genomföras utan förseningar (Gordan 2011).

3.7 DEN KULTURELLA UTVECKLINGEN

I detta kapitel behandlas Västra Götalandsregionens och Skövde kommuns utvecklingsinriktning inom den kulturella sektorn. Teorier beskriver vilka förutsättningar den kulturella utvecklingen frambringat sett ur olika hållbarhetsperspektiv.

Sveriges kulturråd arbetar för att öka den kulturella mångfalden (Statens kulturråd 2012). Myndighetens arbete syftar till att möjliggöra alla människors rätt till kultur oavsett etnicitet, kön eller ålder. Kulturrådet värnar för bevarandet, användningen samt utvecklingen av kulturarvet som ska främja en långsiktig hållbar utveckling (2012).

Idag betraktas kultursektorn som en ekonomisk resurs med möjlighet att stärka regionutvecklingen. Regionen vill satsa på fyra olika strategier med syfte att bidra till en konkurrenskraftigare region. (Västra Götalandsregionen 2012, s.15). Den första strategin handlar om att inkludera fler människor som har möjlighet att bidra med nyskapande och kulturell utveckling. Den andra strategin ska stimulera kommunernas implementering av kulturella incitament. Dessa kulturella stimulanser ska gynna kultur i varierande sammanhang att ta form. Den tredje strategin stödjer nyskapande kultur som utmanar det nuvarande samhället. Slutligen vill regionen ta del av och använda ny teknik (Västra Götalandsregionen 2012, s.17).

Skövde kommun är, till skillnad från regionen, inte lika ingående beträffande planeringen och utvecklingen av den kulturella näringen. I översiktsplanen ställer sig kommunen bakom Västra Götalandsregionens fokusområde beträffande kulturella utvecklingsområden med motiveringen att strategierna även är aktuella för Skövde stad (Skövde kommun 2011c, s.19). Kulturförvaltningen i Skövde kommun beskriver sin verksamhet i

termer som tillväxt, tillsammans, möten, sysselsättning och hållbar utveckling. (Skövde kommun 2013). Termerna ter sig som ledord för vad kommunen vill uppnå med de kulturella satsningarna. Hur tillväxten, tillsammans, möten, sysselsättning och hållbar utveckling ska uppnås och går inte att utläsa.

Krister Olsson är teknologidoktor i regional planering, han hävdar att Sveriges städer präglas av en alltmer tuffare kulturell konkurrens (2005). Trenden är genomgående för de flesta svenska städer och tätorter menar Olsson. Många använder sig av kultur som tillväxtmotor för att skapa tillväxt och attraktion, men dessa betraktar Olsson endast som tillfälliga symbolprojekt. Olsson menar att den kulturella utvecklingen är ett spel om turister och invånare i syfte att hålla staden vid liv. Riskerna med den här typen av utveckling är att det skapar kortsiktiga lösningar som tenderar utveckla homogena städer i utseende och innehåll, och på sikt kan det leda till urholkningen av stadens identitet (Olsson 2005, ss.57-66).

Assadourian beskriver kulturen som en produkt av sociala beteenden skapade ur komplexa sociala interaktioner guidande för människors beteende (2010, s.7-8). Normer, symboler, värderingar, traditioner, institutioner, lagar och övergripande ramverk grundar och upprätthåller kulturer, skapade av människor. Idag präglas samhället av en växande konsumtionskultur som belastar miljön och tär på jordens resurser. I det moderna samhället har människor skapat ett behov av att forma identiteten kring materiella ting. Hur mycket en person tjänar och storleken på hemmet kategoriserar människor och stärker känslan av en personlighet. Assadourian menar att dagens västerländska konsumtionskultur har gått till överdrift och är inte nyttig för naturen om en långsiktig hållbar utveckling är önskvärd att eftersträva

(Assadourian 2010, ss.3-8).

Per Berg, professor i landskapsplanering och Maria Ignatieva, professor i landskapsarkitektur beskriver i *The city land manual* (2012) vanliga förekommande problem inom den kulturella utvecklingen. Idag är det vanligt att platserns nutida eller historiska händelser inte uppmärksammas. Medborgarna blir på så sätt ovetande om lokala företeelser varpå kunskap om medborgarnas livsmiljö går förlorad. Skälen till att platser tenderar präglas av denna negativa utveckling är att urbana samhällen sällan prioriterar ortens gemensamma tillgångar, aktiviteter, traditioner, etik och ekonomier förklarar Berg och Ignatieva. Om städer, orter och platser fortsätter i samma ogynnsamma spiral kan finkultur och nutida historiska händelser försummas. Problemen bör identifieras för att det ska vara möjligt att finna en lösning på problemen (Berg & Ignatieva 2012).

3.8 DEN ESTETISKA ASPEKTEN

Det här kapitlet avser behandla hur väl Skövde beaktar den estetiska aspekten vid stadsbyggandet och vilka fördelar som denna resurs innehar. Skövde kommuns hänsyn till de estetiska resurserna granskas med hjälp av teorierna inom ämnet. De estetiska resurserna berör sinnesupplevelser som lukt, känsel, smak, hörsel och syn och viktiga för trivselfaktorn och attraktionskraften. Samhällen är sällan medvetna om utemiljöns estetiska kvaliteter. Kunskapen om inomhusmiljöns estetik är betydligt mer uppmärksammas i jämförelse med omsorgen för utemiljöns gestaltning och utformning (Berg & Ignatieva 2012, s.15).

Arnold Berleant menar att debatten om globala miljöproblem går att förena med ett estetiskt perspektiv. Ljutföroreningar i städer, bekämpningsmedel i maten och den förorenade luften är ett resultat av individuella aktioner menar Berleant. Den omfattande problematiken kring estetikens försummande av utemiljön är av betydelse för människors psykiska, fysiska och sociala ordning påstår Berleant. Den åsidosatta estetikens resurser bör genom kollektiva beslut finna lösningar för hur sinnesupplevelserna i staden ska framhävas och värnas om menar Berleant (2005, s.17).

Estetik utgör inte den centrala aspekten i Västra Götalandsregionens och Skövde kommuns planeringsdokument. Ett annat begrepp som går att dra paralleller med estetik, och som används betydligt mer är begreppet attraktivitet som däremot används flitigare. Attraktivitet beskrivs i ekonomiska sammanhang och relaterar mer sällan till de sensoriska upplevelserna likt estetik (Västra Götalandsregionen 2011, s.2) (Skövde kommun 2011, s.17). För att ta reda på hur kommunen beaktar de estetiska resurserna studerades flera olika dokument. Ett citat på kommunens hemsida återfanns och

sammanbinder grönskan tillsammans med de estetiska värdena:

"Grönskan är en del av Skövdes identitet och styrka och en viktig del i vår stadsmiljö. Många städer har vatten som attraktion. Vi har berget Billingen och grönskan. Vår målsättning är att erbjuda vackra, välskötta parker och bra gatumiljöer i en tätortsnära orörd natur."

(Skövde kommun 2012)

Skövde kommun planerar utveckla Billingens rekreativsmöjligheter utifrån sinnesupplevelserna som utgör ett essentiellt värde för Billingens attraktivitet och användning. Här framhävs de gröna kvaliteterna i staden samt det större rekreativsområdena Billingen ur ett estetiskt perspektiv (Skövde kommun 2007, s.12). Kommunens bostadsstrategiska program planerar för nya bostadsområden där naturen återigen representerar de estetiska och rekreativa värdena för bostädernas attraktionskraft. Det påvisar att de estetiska värdena har betydelse för attraktiviteten ur ett ekonomiskt perspektiv. När trivselen är en central faktor för ekonomisk omsättning blir plötsligt de estetiska resurserna av värde (2012b, s.4). Jan Gehl bekräftar att sinnena: synen, känseln, lukten och hörseln är av betydels av hänsynstagandet av dessa sinnen. Gehl bekräftar att kunskapen om sinnenas funktion är av betydelse för att skapa trivsamma utemiljöer (Gehl 2003, ss.59-61).

Jergeby och Berglund (1996) har undersökt vilka faktorer som uppskattas i utemiljön. Studien gick ut på att deltagarna, bestående av invånare och

stadsplanerare, valde ut varsin favoritplats i staden. Resultatet visade att invånarnas platser ofta förenades med fritidsaktiviteter som en kontrast mot vardagens bestyr. Favoritplatserna innehöll många gröna kvaliteter som frambringar lugn, vila och ro. Estetiken spelade en avgörande roll för val av plats och grönskan var en återkommande kvalitet. Planerarnas valda platser karaktäriserades som mer urbana i jämförelse med invånarna. Därmed skiljde sig invånarnas och planerarnas svar åt. Från flera empiriska studier bekräftas att grönskan i staden har många kvaliteter som inverkar positivt på människor ur flera perspektiv. I en tidigare doktorsavhandling av Jergeby kommer hon även här fram till att upplevelsevärde ökar i samband med planteringar (Jergeby 1996). Även boverket har tagit till sig informationen om grönskans kvaliteter och rekommenderar kommuner att öka tillgången till gröna upplevelser i städer för människors välmående och samtidigt gynna den biologiska mångfalden (Boverket 2007).

3.9 SYNTES

I detta stycke sammanfattas Skövde kommuns utvecklingsområden som föreföll motsäga teorierna. Tre strategier har framställts baserat på Skövde stads behov för en långsiktig hållbar utveckling, som kommer ligga till grund för Kyrkparkens utvecklingsförslag.

Stadens struktur formar stadslivets förutsättningar för de fysiska, ekonomiska, organisatoriska, sociala, kulturella och estetiska resurserna. Av litteraturstudien framkommer en tät stadsväv med blandade aktiviteter och bostäder som en god förutsättning för en långsiktig hållbar utveckling (Berglund, Sjöström & Åström 2004). Skövde stadskärna präglas av denna erkända struktur vilket kommunen är medveten om (Skövde kommun 2010, s.31). Likväl planeras nya bostadsområdena efter en funktionsseparerad struktur innehållande enfamiljsvillor som underbygger krav på tillgång till bil (Skövde kommun 20012b).

Konsumtionen har blivit en del av den moderna kulturen vilket tär på jordens resurser och är inte hållbart i längden enligt Assadourian (2010). Ekonomin stimuleras av bland annat detaljhandelsbranchen som utgör en central faktor för Skövdes tillväxt. Kommunen planerar att Skövde stad ska locka konsumenter från hela kommunförbundet Skaraborg. Detta antagande innehar flera risker enligt kommunens egna beräkningar och teorier (Skövde kommun 2009, s.13). Enligt Arnstberg & Ernström bör handelsbranchen fokusera på att förankra konsumtionen i ett lokalt sammanhang och bistås av en flexibel bebyggelsestruktur som anses gynna stadslivets sociala resurser (2011, s.49-53).

Den gröna infrastrukturen består av flera dimensioner som är essentiella att integrera i urbana miljöer i avsikt att skapa attraktiva och hållbara

städer. Kommunen är medveten om Billings rekreativa möjligheter vilket påvisas genom ett planeringsdokument som avser utveckla de rekreativa kvaliteterna (Skövde kommun 2007). Trots kunskapen om vegetationens hälsosamma effekter har kommunen offrat delar av rådhusparken till förmån för parkeringsplatser. Ytterligare förtätning förväntas i stadskärnan samtidigt som planeringsdokument för den gröna infrastrukturen saknas (Skövde kommun 2010, s.31).

Beroende på hur städer utformas går det att påverka människors val av färdmedel. Ett funktionsuppdelat samhälle tenderar generera biltrafik som påverkar de estetiska kvaliteterna. Kommunen planerar förbättra infrastrukturen för gång- och cykeltrafik. Samtidigt måste kommunen lösa problemet med personbilstrafiken som som förväntas öka i samband med regionutvecklingens arbetspendlingsmöjligheter.

Tillgången till offentliga platser och miljöer där människor har möjlighet att se, höra och uppfatta andra människor gynnar den sociala hållbarheten i staden. Stadskärnans offentliga platser framgår som en unik resurs där innevånarna har möjlighet att mötas. Tillhörigheten till staden stärks med känsla av delaktighet vilket medborgarsamverkan anses bidra till. Strävan efter jämställdhet genomsyrar hela samhällstrukturen och är en demokratisk rättighet för en hållbar utveckling. Av texterna att tolka bör samhällsplanerare tillsammans med politiker ta sitt ansvar att planera för jämställdhet enligt Larsson & Jakakas (2008).

Skövdes kultursatsningar har anpassas efter Västra Götalandsregionens mål och visioner. Det verkar som om Skövde saknar likvärdigt dokument som styr upp kommunens planering för den kulturella utvecklingen. Kommunen

beskriver handeln som en bidragande tillväxtfaktor. Assadourian klargör kopplingen mellan konsumtion och kultur samt riskerna de ekologiska resurserna utsätts för med denna typ av inställning till handel.

Berg, Ignatieva, Berleant, Jergeby, Berglund och Gehl lyfter fram varför de estetiska resurserna är nödvändiga att förena med stadsplaneringen i global och lokal kontext. De beskriver hur estetik påverkar människors relation till en plats och varför det är essentiellt att förena de estetiska utmaningarna med en långsiktig hållbar utveckling. Skövde kommun kopplar samman begreppet attraktion med estetiska värden. De syftar till att attraktivitet kan gynna de ekonomiska intressena.

3.9.1 STRATEGIER

Strategierna baseras utifrån litteraturstudiens teorier som behandlar långsiktiga hållbara lösningar. Framtida satsningar i Skövde stad bör utgå utifrån de perspektiv som följande strategier beskriver. Tre strategier har utvecklats med ändamålet att ledsaga kommande utvecklingsförslag för Kyrkparken.

3.9.2 VÄRNA OM STADENS RESURSER I EN LOKAL KONTEXT SOM INTE ÄVENTYRAR DESS UNIKA KARAKTÄR. Skövde kommun fokuserar på att anpassa stadens resurser efter den regionala och globala marknadens förutsättningar. Skövdes strävar efter att bli den främsta kommunen inom handelsbranchen i Skaraborgsregionen. Att utveckla

handel i form av externa handelscentrum har visat sig medföra flera negativa konsekvenser för en hållbar stad och region. Istället bör Skövde fokusera på att använda sina resurser efter stadens egna förutsättningar. Det kan stärka sammanhanget för innevånarna om beslut som fattas är inte äventyrar värden och framtida utsikter.

3.9.3 UTNYTTJA STADENS GEMENSAMMA OFFENTLIGA PLATSER.

Kvarterstrukturen i Skövdes stadskärna gynnar förutsättningarna för ett rikt stadsliv, korta transporter och en blandning av bostäder och aktiviteter enligt flera teorier. Trots detta utnyttjar inte stadsplanerarna denna modell när nya bostadsområden planeras. Istället fortsätter villamattorna att breda ut sig i stadens periferi. Till följd av ett funktionsuppdelat samhälle blir offentliga platser sällsynta i stadsbyggandet. Och de offentliga platser som finns att tillgå har visat sig inte utnyttja sin potential som mötesplats. Det har lett till att stadskärnans offentliga obebyggda platser börjar inhysa parkeringsplatser som rådhusparken och sandtorget kan intyga om. Detta är enligt litteraturstudiens teorier inte förenligt med en långsiktig hållbar utveckling. Istället bör kommunen se över de offentliga platserna. Genom att skapa incitament som utvecklar negligerade platser till attraktiva mötesplatser kan stadslivet, tryggheten och den sociala hållbarheten i staden stärkas.

3.9.4 TA VARA PÅ GRÖNSTRUKTURENS POSITIVA EFFEKTER PÅ STADENS NÄRMILJÖ FÖR MÄNNISKORS VÄLMÅENDE.

Grönskan får ofta stå tillbaka i stadsplaneringsfrågor enligt forskare till förmån för exempelvis byggnader eller parkeringsplatser. Den gröna infrastrukturen påverkar städens resurser ur positiv bemärkelse. Beroende på i vilket sammanhang vegetationen förekommer och vilken typ av vegetation som berörs bidrar den till fördelar som kan nyttjas i olika dimensioner: till förmån för lokalt omhändertagande av dagvatten, kunskapsutveckling, folkhälsa, rekreation, sinnesupplevelser och som klimatförbättrare i staden för att nämna några exempel.

4. KYRKPARKEN

Inventering och analys beträffande Kyrkparkens egenskaper återges efter platsbesök och intervjuer. Resultaten redovisas med hjälp av illustrativa diagram, i bild och text samt ett PEBOSCA- diagram där parkens resurser listas efter deras egenskaper.

Fig. 23. Kyrkparkens läge i stadskärnan.

4.1 KYRKPARKENS HISTORIA

En kortfattad beskrivning av Kyrkparken återger parkens karaktär som introduktion till analyserna som följer.

Kyrkparken anlades under 1800- talet i engelsk parkstil med karaktäriserande irreguljära gångar, buskage och träd. Träden är en resurs för både luftkvaliteten i stadskärnan, den rumsliga upplevelsen i parken, sinnesupplevelser samt den biologiska mångfalden. Gångarna guidar besökarna fram till parkens mitt där konstverket Gyllen står. Under sommaren porlar vatten ur statyn och ner till springbrunnen som omges av dekorativa blomsterarrangemang. Bänkar finns att tillgå längs med gångarna och kring springbrunnen som erbjuder besökare att sätta sig ned för vila och betraktelse. Från parkens östra del kan en god överblick över parkanläggningen erhållas. Härifrån skönjas S:ta Helenakyrkan som ligger i parkens västra del omgiven av flera olika trädslag såsom kastanj, lönn och alm. Kring S:ta Helenakyrkan återfinns rester av äldre gravstenar som en informationsskylt berättar om. Parken angränsar till stadskärnans centrala delar och fungerar som ett grönt rum som kontrast till stadens intensivare miljöer.

Fig. 24. Springbrunnen i Kyrkparken.

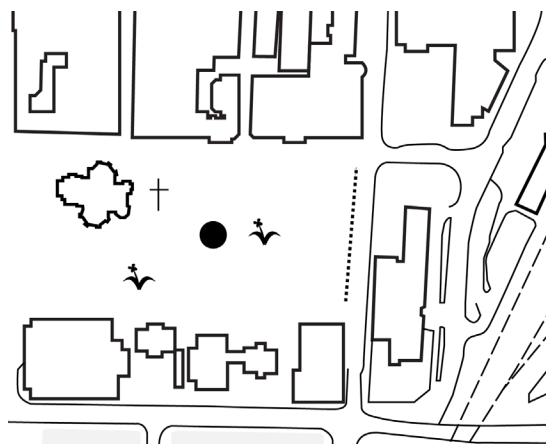
4.2 PARKENS INNEHÅLL & OMNEJD

Betydande aspekter som påverkar människors rörelsemönster och förhållningssätt till parken illustreras i analysdiagrammen. Diagrammen åskådliggör Kyrkparkens befintliga situation beträffande entréer, företeelser, gångstråk, gröna element, restauranger och butiker samt målpunkter som omger parken, och är ett resultat av den information som framkom under platsbesöken.

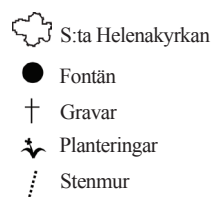

PARKENS ENTRÉER

De gröna markeringarna visar var entréerna till parken är lokaliserade. Storleken på den gröna markeringen illustrerar entréernas varierande storlekar.

FÖRETEELSER I PARKEN

S:ta Helenakyrkan, gravar, planteringar och en fontän utsmyckar parken. Längs med den östra kortsidan löper en mur.

PARKENS GÅNGSYSTEM

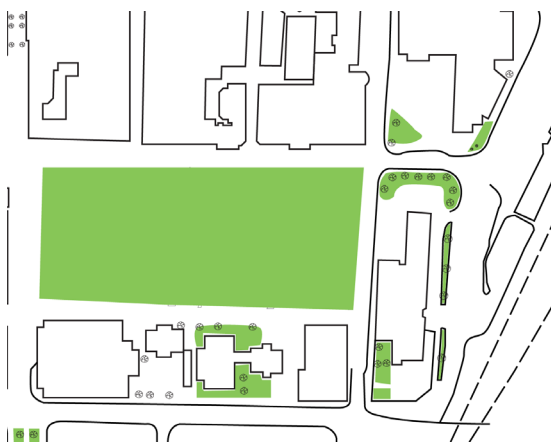
Parkens gångsystem utgörs av hårt packat underlag som omges av kortenstål i den östra delen av parken, denna del av parken ägs av kommunen. I parkens västra del, som tillhör Kyrkan, saknas stålet kring gångarnas kanter.

Fig. 25. Markören visar den geografiska situationen som förstoras i fig 24. Parken är 200m lång och 86m bred med en area på 0,0172m² (1,72 ha).

Fig. 26. Ett flygfoto över Kyrkparken. (© Lantmäteriet, i2012/901)

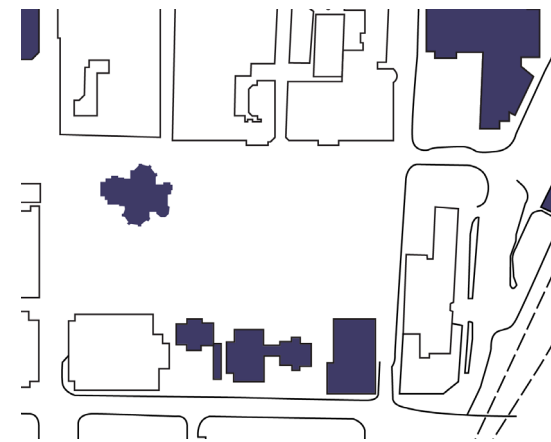
GRÖNA ELEMENT I OCH KRING PARKEN

Kyrkparken utgör den största grönytan i stadskärnan. Enstaka träd och mindre ytor av gräs länkar samman grönstrukturen i stadskärnan.

RESTAURNAGER OCH BUTIKER

Byggnader med butiker och restauranger lockar till sig människor och skapar liv och rörelse utmed angränsande gator i närheten av Kyrkparken.

MÅLPUNKTER KRING PARKEN

Commers, S:ta Helenakyrkan, Svenska kyrkan, Kulturhuset och resecentrum är byggnader som är öppna att besöka för allmänheten.

4.3 FOTON AV KYRKPARKEN

Utvalda foton presenteras av Kyrkparken för att återge en bild av hur parken kan upplevas en molnig vårdag. Varje foto går att lokalisera varifrån det togs genom att studera figur 27 som är en schematisk skiss över Kyrkparken. Fotona togs i samband med platsbesöken.

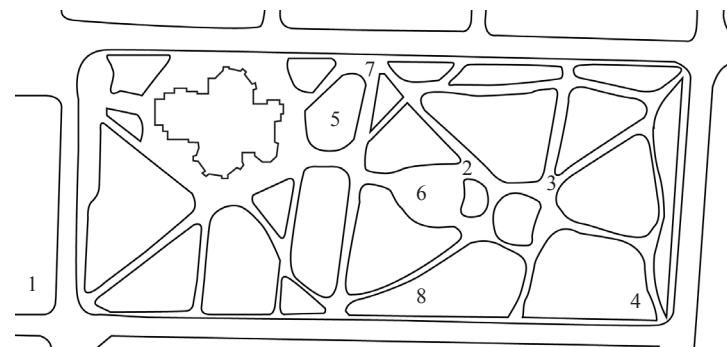

Fig. 27. Bilden över Kyrkparken visar från vilken punkt fotona är tagna.

Fig. 28. S:ta Helenakyrkan i Kyrkparken nr: 1.

Fig. 30. Mitten av parken, vy mot öster nr: 2.

Fig. 32. Mitten av parken, vy mot väster nr: 3.

Fig. 34. Kuperad mark i parkens östra del nr: 4.

Fig. 29. Gravarna som tillhör S:ta Helenakyrkan nr: 5.

Fig. 31. Springbrunnen och statyn Gyllen nr: 6.

Fig. 33. Entré vid norra långsidan av parken nr: 7.

Fig. 35. Parkens södra kant nr: 8.

4.4 KYRKPARKENS RESURSER

Genom att återigen använda PEBOSCA- modellen kan kommunens utvecklingsstrategier jämföras med Kyrkparkens resurser med avsikt att utläsa om eller hur parken påverkas av den kommunala planeringen.

Fig. 36. Bilden är tagen av Kyrkparkens nordöstra entré. Här kan man skåda några av parkens många träd som bidrar till att göra parken skuggig, vilket framkom som ett problem vid intervjuerna. Detta har dock åtgärdats ett flertal gånger utan större förbättringar.

4.4.1 KYRKPARKENS FYSISKA RESURSER

Kyrkparken beskrivs bland de intervjuade som en ”grön oas” eller ”grön lunga” och betraktas som en tillgång och positivt inslag i stadsmiljön. Dess gröna kvaliteter anses bidra till stadskärnans karaktär, attraktivitet och luftkvalitet. Stig Johansson¹ beskriver parkens trädkronor som en kontrast till stadskärnans byggda struktur som bryter av den fasta strukturen och tillför stadskärnan en rofylld miljö.

De flesta av de nio intervjuade kommenterar att de upplever vissa delar av parken som mörk och menar att det är ett trygghetsproblem. Bristen på ljus har tidigare åtgärdats genom gallring av buskar och träd samt komplettering av belysning, men åtgärderna bedöms ändå inte som tillräckliga, både ur trygghets- och trivselsynpunkt. De förändringar som har skett har inte på något sätt förändrat parkens karaktär eller anseende hävdar en kommuntjänsteman från Skövde kommun.

Vattenelement är något som många av de intervjuade önskar fanns mer av, springbrunnen anses idag inte tillfredsställa detta behov. I ett gestaltungsförslag föreslogs en väl tilltagen vattendamm som ett centralt element i parken, men genomfördes aldrig berättar Waxberg².

Övriga fysiska element som finns i parken är S:t Helenakyrkan och tillhörande gravar. Enligt enstaka intervjuade personer anses gravarna som ett hinder vid olika utvecklingsscenario.

¹ Stig Johansson stadsplanerare Skövde kommun, telefonsamtal den 2 april 2012.

² Claes Waxberg stadsarkitekt Skövde kommun, telefonsamtal den 14 mars 2012.

4.4.2 KYRKPARKENS EKONOMISKA RESURSER

Den budget parkförvaltningen disponerar över varje år är tillräcklig även om mer resurser alltid är önskvärt medger berörd kommuntjänsteman på Skövde kommun. Kyrkparken ingår i ett stadsutvecklingsprojekt som finns med i den ekonomiska budget som antogs i juni 2012. Om en idé skulle anses intressant av en politisk majoritet kan ekonomiska prioriteringar till fördel för Kyrkparkens omdaning genomföras, berättar Waxberg³.

Under ett telefonsamtal med en kommuntjänsteman framkom det att det funnits ett gestaltungs-förslag för Kyrkparken, som tidigare omnämndes i de fysiska resurserna. Förslaget genomfördes inte med anledning av att politikerna inte ansåg att det inte fanns tillräckligt med resurser för att bekosta Kyrkparken de föreslagna förändringarna, även om de uttryckligen tyckte om idéerna.

Parkens attraktivitet anses stor av intervjurespondenterna, bland annat på grund av det centrala läget. Flera idéer angående parkens användning och utveckling har varit av intresse att utveckla bland de privata aktörerna. Om parken kunde nyttjas i större utsträckning än vad som sker idag skulle det vara mycket värdefullt, idag är det lite reglerat menar en privatperson. Hen har tidigare föreslagit tillfälliga aktiviteter som kommunen nekat till på grund av att politikerna inte lyckats enas om lösningar angående frågor som berör renhållning.

3 Claes Waxberg stadsarkitekt Skövde kommun, telefonsamtal den 14 mars 2012.

4.3.3 KYRKPARKENS BIOLOGISKA RESURSER

I intervjuerna framhålls träden både som en tillgång och hinder för parkens användning. En del tycker att skuggan av träden är orsaken till att parken inte används i den utsträckning som önskas. En ytterligare gallring anses nödvändig för att öka ljusinsläppet, i förhoppningen om att människor skulle vilja använda parken i större omfattning. Ingen anser dock att parken skulle klara sig utan träden då grönskan bidrar till både de ekonomiska, sociala, kulturella, fysiska, biologiska och estetiska resurserna, och är därmed en central resurs för parkens karaktär.

Kyrkparken beskrivs som en grön länk av flera som tillsammans skapar spridningskorridorer för växter och djur. Tillsammans bidrar de biologiska resurserna med ekosystemtjänster som bland annat gynnar stadens luftrening. Kommunen arbetar för att gynna flera olika sorters träd och buskar för att skapa variation för den biologiska mångfalden berättar stadsträdgårdsmästaren Marie Larsson⁴. Vidare berättar Larsson att de gröna frågorna idag bemöts med större respekt bland både tjänstemän och byggherrar vilket är en förutsättning för att hävda den biologiska mångfaldens självklara plats i staden. I parken finns bland annat fågelholkar till för fladdermöss, blomsterplanteringar med specifikt utvalda sorter som attraherar fjärilar. En jämnt klippt gräshöjd och avsaknaden av naturligt vatten begränsar den biologiska mångfaldens variation menar Larsson.

4 Marie Larsson stadsträdgårdsmästare Skövde kommun, telefonsamtal den 19 mars 2012.

4.4.4 KYRKPARKENS ORGANSIATORISKA RESURSER

Kyrkparken ägs av två markägare Skövde kommun och Svenska kyrkan, som disponerar över varsin ungefär lika stor hälft. Bristande kommunikation mellan båda parter har tidigare skapat problem vilket medförde en ostrukturerad skötsel och underhåll. Förr klipptes till exempel inte gräsyterna samtidigt, men numera konstateras skötseln fungerar betydligt bättre enligt en representant från kyrkan. Ett annat problem som satt avtryck i parken är osammanhängande materialval, vilket bidrar till ett bristande helhetsintryck. På grund av de tidigare samarbetssvårigheterna markägarna emellan slutar material upphöra där markgränsen är dragen. När kommunen bestämde sig för att införa kantstöd längs med gångarna avstod kyrkan införa dessa, vilket har lett till att det idag bara finns kantstöd på kommunens mark. Både kommunen och kyrkan vill och strävar idag efter att förbättra kommunikationen och samarbetet med syfte att få en mer sammanhållen utveckling av parken, berättar en representant från kyrkan.

För några år sedan genomförde Skövde kommun en workshop. Temat för workshopen fokuserade på stadskärnans kvaliteter och hur dessa skulle kunna utvecklas till det bättre. Utvecklingen av centrum diskuterades tillsammans med invånarna, skolor, företag, tjänstemän och politiker, totalt deltog omkring 70 personer. Deltagarna delades in i mindre diskussionsgrupper, varpå Kyrkparken väckte stort intresse och engagemang. Idéerna kring Kyrkparken omsattes senare till ett gestaltungs-förslag på uppdrag av en landskapsarkitekturfirma i Göteborg, berättar Claes Waxberg⁵

4 Claes Waxberg stadsarkitekt Skövde kommun, telefonsamtal den 14 mars 2012.

Gestaltungs-förslaget innehöll en ordentlig tilltagen damm centralt placerad i Kyrkparken. Tanken var att människor skulle samlas kring vattenytan där barn kunde underhållas med vattenlek under somrarna. Under vintern var tanken att dammen kunde omvandlas till en skridskobana. Ekonomiska beräkningar genomfördes, vilket också ledde till att politikerna ansåg att det inte fanns tillräckligt med resurser för att fullfölja de nya planerna. Det som skedde därefter var att parken kompletterades med belysning och vegetationen gallrades ur där den var som tätast. Trots att förslaget aldrig genomfördes var denna form av samarbete ett uppskattat arrangemang. Stadsplanerarna kunde genom detta forum hämta inspiration till ett stadsutvecklingsprojekt, och medborgarna fick möjlighet delta och bidra till stadens utveckling, berättar Waxberg. Vidare berättar Waxberg att planerna för stadsutvecklingsprojektet blev uppskjutet på obestämd tid på grund av att politikerna ansåg att det inte fanns tillräckligt med medel att fortstätta arbeta med stadskärnan.

Idag förekommer det intressekonflikter mellan privata aktörer och kommunen gällande vad som ska få tillåtas i parken. Kommunen har tidigare nekat ansökningar om tillfälliga aktiviteter i Kyrkparken. Motiveringarna till dessa avböjningar har inte accepterats, vilket har medfört att det förekommer ett missnöje mot kommunens restriktiva bemötande. Det är viktigt att en tydlig målbild över parken framställs så att riktlinjerna för parkens skötsel och förvaltning blir tydlig menar en privatperson. Orvar Eriksson⁶ hävdar att detta inte är en partipolitisk fråga, enskilda intressen och personliga värden präglar människors önskemål om vad som ska förekomma i parken. Eriksson

6 Orvar Eriksson byggnadsnämnden Skövde kommun, telefonsamtal den 23 mars 2012.

påpekar att om förändringar kommer på tal bör utvecklingen ske med stor omsorg och försiktighet för att inte äventyra parkens karaktär.

Tillgängligheten i parken är något som anses väl utvecklat. Gångarna är många och underlaget är kompakt. Här finns flera entréer förutom längs med parkens östra kortsida där en mur löper längs. Möjligheterna att tillgå parken anses ändå som mycket goda enligt alla intervjuade. Lokala busskommunikationer finns precis i anslutning vid parkens västra kortsida, och vid centralstationen finns både tåg- och busstrafik. h

4.4.5 KYRKPARKENS SOCIALA RESURSER

Många hävdar att Kyrkparken upplevs som otrygg under kvällstid på grund av tidigare övergreppsförsök, slagsmål och fylla. Polisen och kommunen i Skövde har samarbetat för att minska brott och förbättra den upplevda tryggheten i parken. Idag bekräftar en tjänsteman från trygghetsrådet att oroligheterna i parken kraftigt minskat. En representant från Centrumgruppen i Skövde berättar att de genomfört undersökningar bland sina medlemmar om den upplevda tryggheten i staden. I deras undersökning visade sig att det fanns andra platser i staden som har större trygghetsproblem än Kyrkparken, även om parken fortfarande kan upplevas som en otrygg plats. Att förbättra belysningen har varit en sätt att angripa problemet, arbetet för att öka tryggheten kvarstår dock fortfarande.

Idag saknas element som får människor att stanna upp och vistas i parken. Även om tillgängligheten i och till parken är god är det få människor som ses uppehålla sig i parken under en längre tid. Hur frekvent parken används idag framstår som oklart. Vissa hävdar att den används mer under vår

och sommarsäsongen och mindre under vintertid. Medan andra menar att besökarantalet i parken är något som borde förbättras. De aktiviteter som bekräftas förekomma är bland annat vila, betraktelse, förtäring och rastning av hundar. De flesta människor som passerar genom parken är människor som valt den genaste vägen menar flera intervjuade parter.

Parken som mötesplats är omdiskuterat. För vissa är parken en självklar mötesplats, medan andra är mer osäkra i svaret på denna fråga. En person hävdar bestämt att parken inte innehar kvaliteterna för att klassas som en mötesplats. De intervjuade parter som tvivlade på parkens kvaliteter som mötesplats jämförde parken med Hertig Johans torg och Commers som räknas till stadskärnans primära mötesplatser. Andra parter menar att parken med större säkerhet kan räknas som en typ av mötesplats.

De arrangemang som förekommer i parken idag och som lockar till sig människor är matfestivalen och ljusfestivalen *stad i ljus*. Matfestivalen är ett populärt arrangemang som genomförs årligen i slutet av sommaren och fyller parken med marknadsstånd med mat från olika kulturer och världsdelar. Dock medför tillställningen baksidor som nedskräpning, slitage och ungdomsfylla. Den positiva respons som arrangemanget får av invånarna överväger mödan att ta itu med de problem som tillkommer, berättar en tjänsteman. En annan tjänsteman framhäver dock problemen under matfestivalen som oönskade och svårlösta.

Arrangemanget *stad i ljus* har blivit en årlig tradition och arrangerades för sjunde året i rad år 2012. Festivalen har även blivit en tillställning för musik och uppträdanden, berättar tjänstemän från kommunen. Inom stadskärnan invigs olika typer av ljusinstallationer som under vissa år placeras i

Kyrkparken.

4.4.6 KYRKPARKENS KULTURELLA RESURSER

De kulturella inslagen i Kyrkparken utgörs av bland annat fontänen Gyllen som tillkom parken under 1950- talet. Springbrunnen ligger centrerat i parkens mitt där också parken som mötesplats anses vara lokaliserad. Under sommaren smyckas springbrunnen med blomsterplanteringar och vatten porlar nedför statyn. Träden tillsammans med de slingrande gångarna berättar om parkens design som tillkom under sent 1800- tal och imiterar engelsk parkstil, berättar Claes Waxberg⁷.

S:ta Helenakyrkan med tillhörande gravar berättar om Skövde stads historia under medeltiden. Idag finns det informationstavlor i anslutning till gravplatserna som beskriver var och en av gravarna.

De tidigare nämnda arrangemanen matfestivalen och ljusfestivalen *stad i ljus* bidrar även till Skövdes kultur. Tillställningen kring dessa arrangemang bjuder på mindre händelser runt om i centrum vilket får hela stadskärnan att leva upp, berättar en intervjuad kommundiensteman.

I Kyrkparken förekom tidigare valborgsfirande men denna tillställning har idag förflyttats till Helénsparken några kvarter bort, berättar en privat aktör. Förr fanns här en lekplats där barn kunde leka men sedan den avlägsnades är barnfamiljer sällan besökare av parken.

En privatperson föreslår att kommunen och kyrkan borde samarbeta med kulturhuset för att införa fler kulturella upplevelser i Kyrkparken, dock är det

⁷ Claes Waxberg stadsarkitekt Skövde kommun, telefonsamtal den 14 mars 2012.

av betydelse att förändringar harmoniserar med parkens nuvarande karaktär menar hen.

4.4.7 KYRKPARKENS ESTETISKA RESURSER

Kyrkparken beskrivs som en fin park i centrum som erbjuder en lugn och rofylld närmiljö för såväl invånare och besökare. Under intervjuerna framkommer återigen träden som de mest uppskattade estetiska resurserna. Trädkronorna bidrar med att utesluta omgivande stadsmiljö och skapar både tak och väggar som omsluter parken till flera mindre intima rum, endast bottenvåningen från de omgivande byggnaderna är synliga från kyrkparken under sommartid. När solen lyser på trädens kronor skapas ett rogivande ljusspel med blandad skugga och solglimtar berättar en tjänsteman.

Blomsterarrangemangen av perenner, lökar, sommarblommor, konstverket Gyllen tillsammans med springbrunnen är också mycket uppskattade inslag som bidrar till parkens många sinnesupplevelser. Inne i parken kan blomdoft, fågelsång och porlande vatten upplevas som en kontrast till de intensiva shoppinggatorna och som en alternativ stadsupplevelse. I övrigt är parken välskött och städad. Trafiken omkring är begränsad och relativt lugn. Stadsträdgårdsmästaren lyfts fram och beröms för hennes bidrag till Kyrkparkens och stadskärnas utsmyckningar.

En representant från kyrkan anser att nödutgången och ventilationen utanför S:ta Helenakyrkan drar ned parkens estetiska uttryck på grund av dess skrymmande storlek. Dessvärre är dessa inrättningar mer eller mindre permanenta och svåra att ersätta med en bättre estetisk lösning. En annan estetisk svaghet är att parken på vissa ställen kan upplevas mörk på grund av

störvuxna träd. På senare tid har flera mindre förändringar i Kyrkparken skett, bland annat nämndes tidigare att träd och buskar gallrats och belysningen har kompletterats. Trots detta upplevs parken fortfarande som alldeles för mörk och dyster enligt flera intervjuade parter.

I övrigt bidrar ljusfestivalen med jämna mellanrum med ljusinstallationer som en visuell upplevelse. Statyn Gyllen är parkens permanenta installation som går att uppleva året om.

4.5 STYRKOR & MÖJLIGHETER

Tabell 1 redogör för Kyrkparkens styrkor och svagheter i form av PEBOSCA- modellen som innehåller parametrar för hållbar utveckling.

Tabellens data är sorterad efter intervjurespondenternas svar, och sedan distribuerade inom tillhörande resurs.

FYSISKA

Kyrkparken benämns som en ”grön oas” i stadsrummet.

Träden i parken förbättrar luftkvaliteten i centrum.

Kommunen har infört ny ljussättning i parken som har förbättrat belysningen.

EKONOMISKA

Det finns många idéer för Kyrkparkens framtida utveckling med ekonomiska intressen.

Kyrkparken ingår i ett stadsutvecklingsprojekt som finns med i den ekonomiska budget som antogs i juni 2012. Om en idé skulle anses intressant av en politisk majoritet kan ekonomiska prioriteringar göras kommunens budget.

Den budget skötseln disponerar över varje år har inga större brister även om mer resurser alltid är önskvärt.

BIOLOGISKA

De biologiska värdena i parken är uppskattade naturvärden.

Flera olika sorter av träd, buskar och blommor ger upphov till en varierad artrikedom.

Fladdermöss gynnas idag genom uppsatta holkar i parken.

Parken är en av flera gröna länkar som skapar gröna korridorer för växter och djur och även människor.

ORGANISATORISKA

Kyrkparken ligger centralt belägen i stadskärnan med närhet till centralstationen, som har goda förbindelser med kollektiva färdmedel, vilket skapar en god tillgänglighet till parken.

De breda och plana gångstråken i parken bidrar till en god tillgänglighet inne i parken.

De gröna frågorna har fått bättre gehör i planeringen bland förvaltningar inom kommunen och av privata byggherrar.

Samråd mellan flera olika aktörer i form av en workshop visade sig vara ett uppskattat arrangemang.

Parken innehåller flera entréer som tillgängliggör parken för besökare.

SOCIALA

Enligt rapporter från brottsförebyggande rådet förekommer inte överfall och bråk i lika hög grad som tidigare.

Parken upplevs som en central mötesplats under vår, sommar och höst hävdar vissa medan andra menar att parken inte är en central mötesplats.

Ljusfestivalen och matfestivalen är tillfälliga arrangemang som fyller parken med folk.

Enligt några av de intervjuade personerna anses parken innehålla de sociala kvaliteter som passar till Kyrkparkens karaktär, samtidigt som andra vill utveckla de sociala resurserna.

KULTURELLA

Gyllen är ett kulturellt inslag i parken som går att uppleva året om.

Träden och gångarna förstärker karaktären från 1800- talet i engelsk parkstil.

Kyrkan, gravstenarna är en resurs för kulturhistoriska upplevelser.

Ljusfestivalen bidrar med installationer att betrakta i närhet till eller i Kyrkparken.

Matfestivalen presenterar mat från hela världen årligen.

ESTETISKA

Parkens lugn och rofylldhet blir en kontrasterande miljö i förhållande till de intensiva stråken i stadskärnan.

Trädkronorna omsluter parken och bidrar med att utesluta omgivande hushöjder och skapar en intimare skala. Trädkronorna bidrar även till vackert ljusspel.

Perenner, lökar och sommarblommor smyckar parken under växtsäsongen.

Ljusfestivalens ljusinstallationer förgyller parken under vinterhalvåret.

Stadsparken är ett inslag som skapar variation i stadsupplevelser vilket är värdefullt för stadskärnan.

Parken är välskött.

En uppskattad stadsträdgårdsmästare har bidragit med många uppskattade estetiska inslag i stadskärnan.

4.6 SVAGHETER & HOT

Tabell 1 redogör för Kyrkparkens styrkor och svagheter i form av PEBOSCA- modellen som innehåller parametrar för hållbar utveckling.

Tabellens data är sorterad efter intervjurespondenternas svar, och sedan distribuerade inom tillhörande resurs.

FYSISKA

Avsaknad av naturligt vatten har uttryckligen beskrivits som en svaghet och berör flera av resurserna.

Befintliga gravar i parken anses som ett hinder för parkens utveckling.

EKONOMISKA

Parken har tidigare inte fått den finansiering som krävs för att genomföra ett tidigare gestaltungsförslag.

Kommunen planerar inte för en utökad budget som stödjer utvecklingsmöjligheterna i parken.

BIOLOGISKA

Ensidig gräshöjd begränsar de biologiska förutsättningarna i parken.

Parken innehåller inget naturligt vatten som kan skapa rika vattenmiljöer för olika typer av växt- och djurarter att ta del av.

ORGANISATORISKA

Kyrkparken har två markägare, Svenska kyrkan och Skövde kommun vilket har gett upphov till oorganiserad skötsel och planering av parken vilket speglas i osammanhängande material vilket påverkar helhetsintrycket.

Få entréer i östra delen av parken på grund av mur.

Delade meningar råder angående Kyrkparkens planering och användning vilket skapar en otydlig målbild för hur parken i framtiden ska förvaltas och utvecklas.

Parkens utveckling anses för reglerad och sätter stop för tillfälliga arrangemang.

SOCIALA

Parken har svårt att behålla sina besökare, idag är parken mestadels en transportsträcka mellan olika målpunkter i stadskärnan.

Parken är inte en vedertagen plats att mötas på likt Hertig Johans torg och Helensparken anser vissa av de intervjuade, medan andra hävdar motsatsen.

Parken kan fortfarande upplevas som otrygg då oönskade aktiviteter som fylla, slagsmål förekommer, dock i mindre utsträckning än tidigare. Även ett tidigare övergreppsförsök har bidragit till den upplevda otryggheten i parken.

KULTURELLA

De kulturella inslagen som finns i parken är få och anses anonyma, mer konst i parken är önskvärt.

Få eller ingen information om Kyrkparken finns tillgänglig för medborgarna.

Tidigare har valborgsfirande av tradition arrangerats i parken, men har numera flyttats till Helensparken.

Förr fanns en lekplats i parken som tillförde barnfamiljer till parken vilka numera är en målgrupp som sällan ses vistas i parken.

ESTETISKA

På sina platser upplevs parken som mörk på grund av trädens skugga.

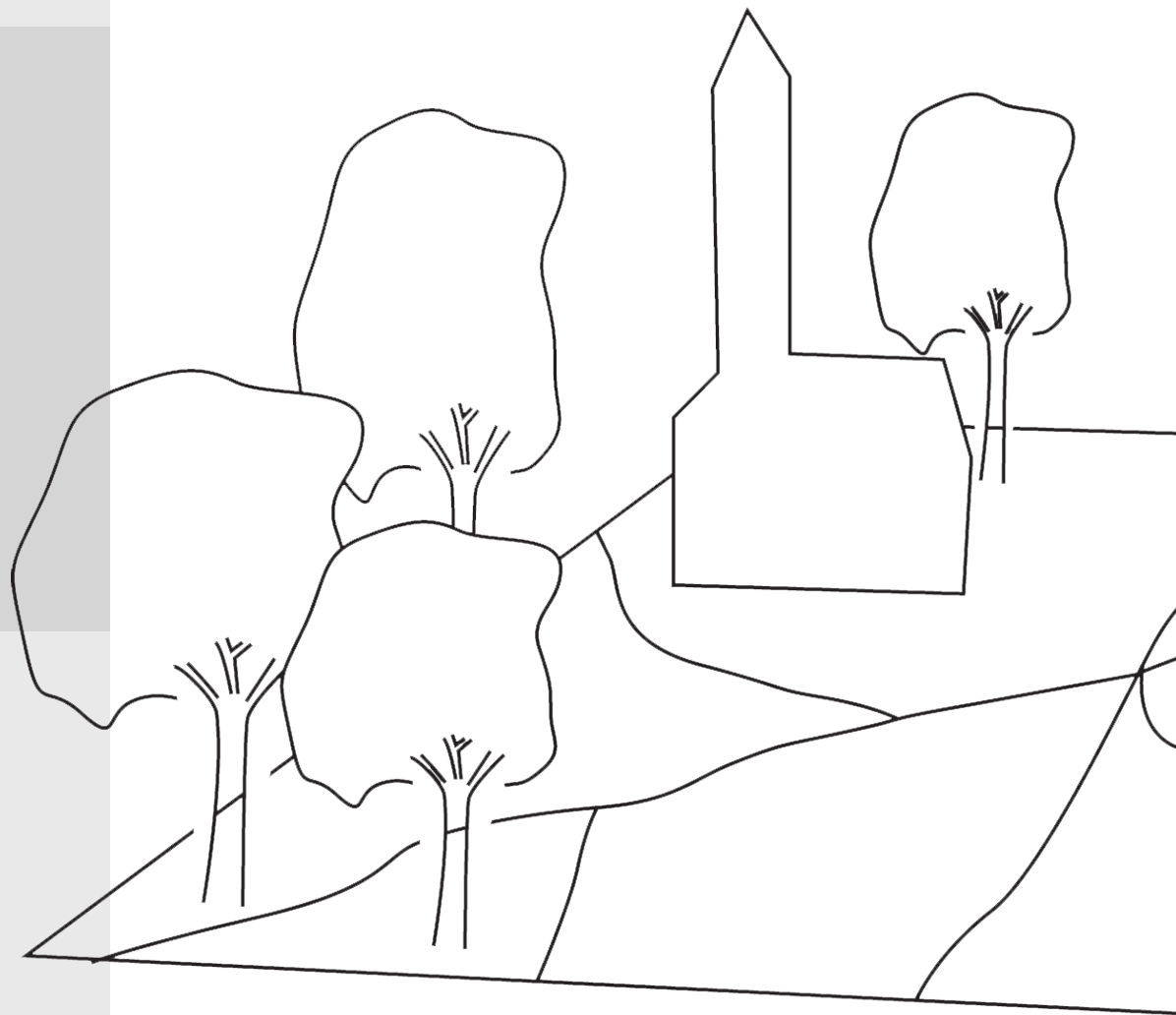
Ventilationstrumman intill kyrkan upplevs skrymmande.

Nödutgången norr om kyrkan är permanent och går inte att göra så mycket åt.

5. UTVECKLINGSFÖRSLAGET

Utvecklingsförslaget sammanbinder litteraturstudiens strategier med analysen av Kyrkparken med avsikt att finna lösningar på Kyrkparkens påvisade styrkor, svagheter, hot och möjligheter genom omdanande idéer.

En syntes av Kyrkparkensanalysens innehåll inleder kapitlet och återger det centrala i analysen. Därefter följer en påminnelse om de strategier som litteraturstudien gav upphov till för att återkoppla utvecklingsförslaget med den första delstudien. Utifrån de tidigare delstudierna presenteras tre teman: *aktiviteter*, *möten* och *kunskap* som präglar utvecklingsförslaget.

5.1 TOLKA FÖRSLAGET

De förslag som presenteras i detta kapitel är exempel på hur Skövde kommun kan bemöta de problem som analysen av Kyrkparken identifierade. Alla förslag är därför inte nödvändiga att genomföra för att en långsiktig hållbar utveckling ska möjliggöras. Förslagen ska ses som exempel för hur utmaningar som stadsplaneringen i kommunen och kyrkparken står inför kan bemötas. De omdanande planerna som representeras av de olika temana, är tillägg som kan lyfta Kyrkparkens anseende och värde.

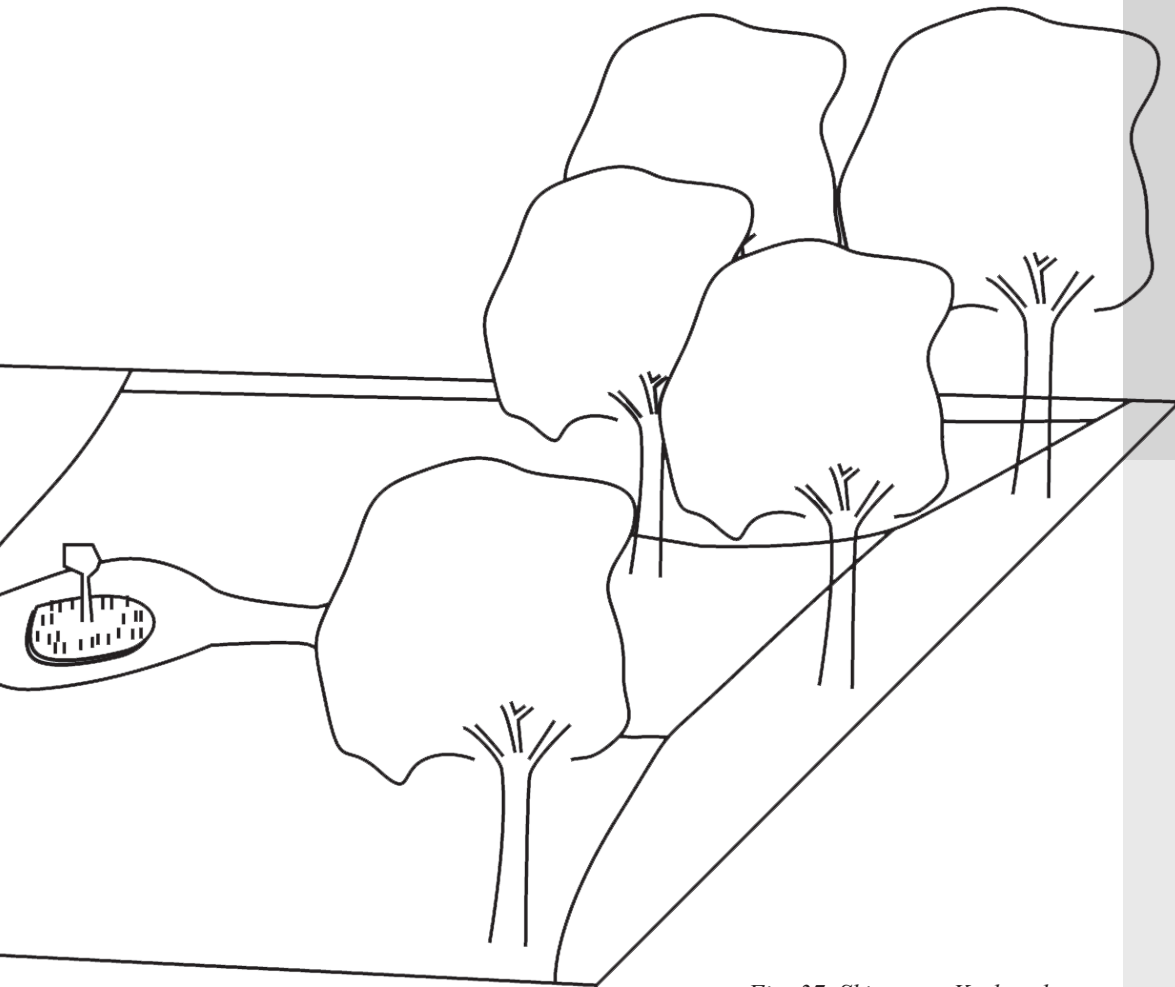

Fig. 37. Skiss över Kyrkparken.

5.2 INTRODUKTION TILL UTVECKLINGSFÖRSLAGET

5.2.1 SYNTES AV KYRKPARKSANALYSEN

I analysen framstår Kyrkparken som en unik resurs för stadskärnan, centralt belägen mellan Hertig Johans torg och Kulturhuset. Parken består av element som representerar stadens kulturhistoria. Under medeltiden välkomnade S:t Helena kyrkan vallfärdande pilgrimer. Den kvalitativa grönskan som utgörs av flera olika sorters träd, buskar och blommor bidrar till flera positiva effekter i stadskärnan som förbättrad luftkvalitet i centrum och estetiska kvaliteter för att nämna några.

Parken som offentlig mötesplats är omdebatterad bland de parter som intervjuades. Kyrkparken framstår som ett grönt stadsrum som används sparsamt, huruvida detta är ett problem som bör hanteras finns det skilda resonemang kring. De personer som vill bevara och förvalta parken så som den är idag menar att parkens lugna karaktär är en kontrast till stadskärnans stressiga puls och tjänar sitt syfte som en rofylld park att besöka för vila och betraktelse. Därför bör parkens utveckling handla om att förädla parkens nuvarande kvaliteter. Vidare argumenteras bevarandet av kyrkparkens nuvarande karaktär som ett komplement till Helensparkens intima parkmiljö som redan innehåller faciliteter. De som önskar utveckla Kyrkparken vill förbättra användningen av parken genom att införa aktiviteter som livar upp den annars till synes ansedda bortglömda platsen i stadskärnan. Tillfälliga eller permanenta företeelser bör införas för att parken ska locka till sig människor eller lyckas få de förbipasserande människorna att stanna till. Sammanfattat är Kyrkparken mer än bara ett grönt rum i stadskärnan som framstår som en försummad resurs. Parkens grönska är dess unika styrka som gör parken värdefull ur flera aspekter. Kyrkparken har stor potential att bidra

till stadskärnans helhetsintryck.

5.2.2 LITTERATURSTUDIENS STRATEGIER

Litteraturstudien avslutades genom att presentera tre strategier för Skövde kommuns framtida behov som beaktar en långsiktig hållbar utveckling. Strategierna bemötte de utmaningar som påträffades i Skövde kommuns utvecklingsplaner som tenderade gå emot teorier forskare och fackmän förespråkar. Strategierna som utkristalliserade sig var följande:

1. Värna om stadens resurser i en lokal kontext som inte äventyrar dess unika karaktär.
2. Utnyttja stadens gemensamma offentliga platser.
3. Ta vara på grönstrukturens positiva effekter på stadens närmiljö för människors välmående.

5.2.3 KYRKPARKENS UTVECKLINGSSINRIKTNING

Kyrkparken saknar idag tydliga riktlinjer då delade meningar om Kyrkparkens utveckling råder. Ifall Kyrkparkens resurser ska värnas om efter bästa mått bör det finnas en tydlig överenskommelse bland alla berörda parter, angående förvaltningen och utvecklingen av parkens resurser.

Hela Kyrkparken är i behov av upprustning för att inte riskera att sjangsera i både anseende och utseende. Med tanke på att Kyrkparken blev en aktuell

fråga i den tidigare genomförda workshopen med ett gestaltungsförslag som slutprodukt, kan dessa idéer bli intressanta att än en gång se över. Den genomförda workshopen har engagerat representanter från flera olika grupper i Skövde, alla med visionen om att Kyrkparken kan tillföra något nytt till centrum som har möjlighet att lyfta både stadskärnan och staden.

Utvecklingsförslaget utgörs av tre teman som framställts baserat på litteraturstudiens strategier och analysen av Kyrkparken. Delstudierna har problematiserat varför det är viktigt att stärka parkens plats i staden om en långsiktig hållbar utveckling ska eftersträvas. De tre teman som verkar för den saken är: aktiviteter, möten och kunskap. Tillsammans stärks och framhäver de tre ledmotiven varandra genom de föreslagna omdaningarna var och en representerar. Parken ska genom dessa teman förbättra de kvaliteter som identifierades i analysen av parken.

5.2.4 AKTIVITETER, MÖTEN OCH KUNSKAP

Genom att förespråka aktiviteter ska parken tillföras olika händelser som innevånarna kan samlas kring. Det primära syftet handlar om att värna om parken som mötesplats. Parken som offentlig plats har möjlighet att erbjuda lokala föreningar en plats att vara på, vilket återkopplar till litteraturstudiens strategier. De sociala resurserna ska genom temat möten förbättra den upplevda tryggheten samt utveckla parken som mötesplats. Genom att utveckla möten bemöts trygghetsproblematiken och anseendet om Kyrkparken bearbetas för att hävda dess centrala plats i stadskärnan.

Kunskap präglas av den biologiska mångfaldens insiktsgivande kvaliteter,

genom att åskådliggöra parkens biologiska värden är förhoppningen att medvetenheten om dess positiva inverkan på invånarnas närmiljö i Skövde ska öka. På detta sätt kan kännedomen om hur en långsiktig hållbar utveckling kan uppnås ta hjälp av och utgå från den biologiska mångfalden, samtidigt som grönstrukturens positiva effekter på stadens närmiljö ses över.

De tre ledmotiven utvecklar Kyrkparkens resurser i en lokal kontext som litteraturstrategierna anbefaller. Ur de förslag som aktiviteterna och mötena representerar kan en lokalt förankrad kultur växa fram. Människor får möjlighet att mötas och verka tillsammans. Parken eftersträvar att på lång sikt öka stadskärnans attraktivitet.

5.3 AKTIVITETER

Idag framkommer Kyrkparken som en sparsamt utnyttjad resurs i stadskärnan. Tema *aktiviteter* ska prägla utvecklingsförslaget med syfte att stimulera användningen av parken. Olika former av händelser ska locka besökare till platsen som innevånarna i staden kan samlas kring. På lång sikt syftar förändringarna att ge upphov till ett lokalt engagemang som har möjlighet att stärka invånarnas identitet till Kyrkparken om en ökad användning av platsen äger rum.

Aktiviteterna främjas om markägarna samarbetar med föreningar, skolor, kulturcentrum och entreprenörer som har intresse eller behov av en lokal att bedriva sina verksamheter i. Kommunen har möjlighet att initiera ett engagemang kring parkens utveckling genom att tillåta parken utvecklas inom detta tema.

Genom att införa tema *aktiviteter* främjas möjligheten för nya relationer att växa fram mellan stadens invånare. Kyrkparken som offentlig plats ges möjlighet att utvecklas från den passage den brukas som idag till en primär mötesplats i stadskärnan.

5.3.1 AKTIVERA PARKEN GENOM LOKALT ENGAGEMANG

Utvecklingsförslaget föreslår tre händelser som exemplifierar aktiviteter som kan förekomma i parken. Kyrkparken erbjuder lokal för inhysning av lek, stadsodling och gruppträning. De tre aktiviteterna har som avsikt att locka olika målgrupper till parken. Värden i Kyrkparkens miljö kommer ej komma till skada då förslagen som presenteras anpassas till platsens befintliga karaktär.

Fig. 38. En karta över Kyrkparken visar var aktiviteter har möjlighet att äga rum. Kartans markerade områden relaterar till fotona över platsen som kan betraktas till höger.

Fig. 39. Yta att inreda för lek, nr: 1.

Fig. 40. Befintlig planteringsyta som kan förvandlas till odlingsyta, nr: 2.

Fig. 41. Stor yta för gruppträning i parken, nr: 3.

Fig. 42. Lek i parken

5.3.1.1 LEKPLATS

Nr: 1. Tidigare fanns här en lekplats som attraherade barnfamiljer till Kyrkparken. Denna målgrupp som lekplatsen tidigare tilldrog, hävdas enligt intervjuade parter, sällan ses vistas i parken. Naturliga lekredskap föreslås införas i parken för att integrera lekanordningen på ett vis som passar Kyrkparkens karaktär med avsikt att åter etablera familjer och lekande barn i parken.

*Fig. 43. Gruppträning
och stadsodling i
Kyrkparken.*

5.3.1.2 STADSODLING

Nr: 2. Förutsättningarna för stadsodling i parken är goda då öppna ytor som årligen planteras med sommarblommor finns att tillgå. Underhåll och skötsel av odlingarna kan med fördel överlåtas till lokala trädgårdsföreningar. Stadsodling kan väcka frågor kring hur maten vi äter produceras med ett miljöperspektiv.

5.3.1.3 GRUPPTRÄNING I PARKEN

Nr: 3. Parken består av stora gräsytor som har möjlighet att inhysa tillfälliga aktiviteter som exempelvis gruppträning. Dessa ytor kan erbjuda lokala idrottsföreningar en plats att vistas på. Gruppträning främjar folkhälsa och tillför tillfälligt folkliv i parken. Detta tillskott utmanar inte på något sätt parkens befintliga värden.

5.4 MÖTEN

Sociala kontakter präglar det nutida samhället och lika viktiga är det att värna om de gamla som att skapa nya. Skövde kommuns vision går ut på att människor möts, verkar och mår bra. Teorierna hävdar att det inte är en planerares ansvar att människor möts och integreras. Det finns dock möjlighet att skapa goda förutsättningar för möten att äga rum.

Kyrkparken är en offentlig plats centralt positionerad i stadskärnan. Med dessa egenskaper kan parken öppna upp för möten mellan människor och på lång sikt utveckla parken som anförtrodd mötesplats. Kyrkparken som mötesplats är idag omstritt bland de parter som intervjuades. Tema möten ska hjälpa parken att komma till rätta med detta problem genom att främja möten mellan stadens invånare och besökare.

Aktiviteterna kompletterar mötespotentialen i parken och må utgöra ett lika bra forum för människor att mötas som de förslag som detta tema presenterar. Medan aktiviteterna fokuserar på händelser koncentrerar sig temat möten på att skapa mötesplatser för människor. Enligt teorier främjas den sociala hållbarheten av platser där det är möjligt för människor att uppfatta, se och höra andra människor.

5.4.1 KYRKAPARKEN SOM MÖTESPLATS

Utvecklingsförslaget för Kyrkparken föreslår tre olika typer av mötesplatser som knyter an till tre platser i parken. Mötena syftar till att utveckla en uteservering, sittplatser i det gröna, samt värna om de befintliga sittplatserna i parken. Hit ska människor kunna gå utan speciella inträdeskrav för att betrakta eller aktivt delta i de aktiviteter som erbjuds. Olika typer av mötesplatser i Kyrkparken syftar till att på lång sikt stärka de sociala kvaliteterna i stadskärnan.

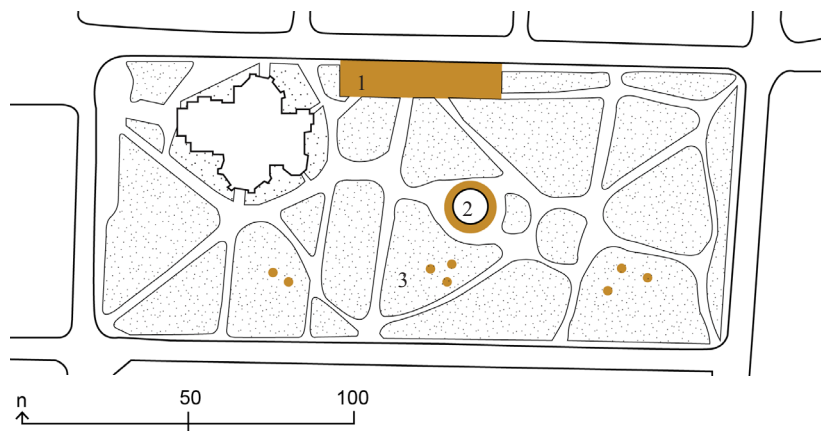

Fig. 44. En karta över Kyrkparken visar var mötena kan äga rum. Kartans markerade områden relaterar till fotona över platsen som kan studeras till höger.

Fig. 45. Plats för offentlig uteservering, nr: 1.

Fig. 46. Befintliga sittplatser i mitten av Kyrkparken, nr:2.

Fig. 47. Plats för sittplatser mitt i det gröna, nr: 3.

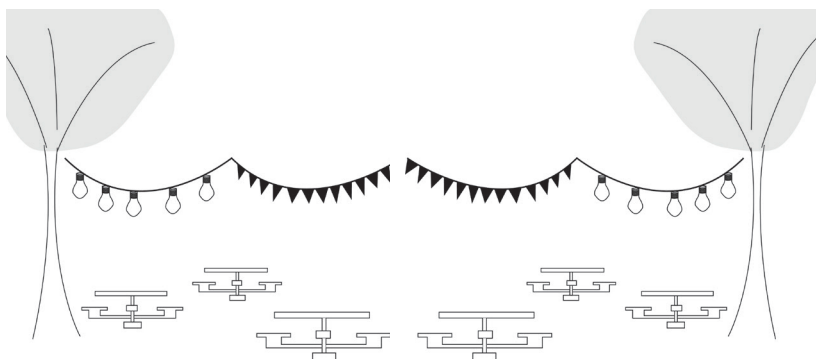

Fig. 48. Offentlig uteservering i intim parkmiljö.

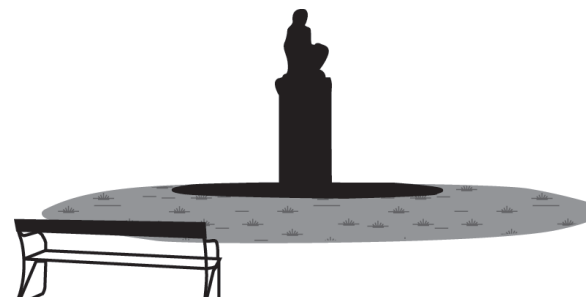

Fig. 49. Springbrunnens centrala läge i Kyrkparken.

Fig. 50. Sittplatser i det gröna.

5.4.1.1 OFFENTLIG UTESERVERING

Nr: 1. Gatulivet längs med Hertig Johans gata utnyttjas genom att anlägga en uteservering längs med parkens norra långsida. Utplacerade möbler tillåter medhavd matsäck vars syfte är att värna om parken som offentligt mötesrum. På så vis kan besökare vistas i parken och samtidigt betrakta det stadsliv som tar plats utanför parkens gränser.

5.4.1.2 BEVARA SPRINGBRUNNENS CENTRALA MÖTESPLATS

Nr: 2. Springbrunnen omges av utplacerade bänkar och utgör hjärtat i parken och är därmed en central plats att bevara för att värna om Kyrkparkens karaktär. Det är här som de förbipasserande människornas vägar korsas och spontana möten kan uppstå. Under sommaren utsmyckas platsen av blomsterplanteringar och skapar tillsammans med springbrunnen ett blickfång som kan avnjutas från bänkarna.

5.4.1.3 SITTPLATSER I DET GRÖNA

Nr: 3. Den tredje platsen i parken placeras i det gröna för att komma nära naturen och skapa avstånd till förbipasserande människor och aktiviteter. Sittplatserna placeras ut mitt i parkens grönytor under trädskronorna. Sittplatserna i det gröna erbjuder besökare en plats i avskildhet där det är möjligt att betrakta parkens innehåll och företeelser på avstånd.

5.5 KUNSKAP

Både Västra Götaland och Skövde kommun satsar resurser på högskoleutbildningar anpassat med den kompetens som efterfrågas på arbetsmarknaden. Kunskap vars primära syfte är skapa tillväxt bör blandas upp med icke kommersiell kunskap. Genom att använda Kyrkparken som ett forum där kunskap exponeras för allmänheten tillvaratas kommunens strategier i en alternativ metod att förmedla och erhålla allmänbildning. Var individs erfarenhet är värdefull och kan förmedlas och erhållas utan större resursinsatser. Kyrkparken kombinerar det sista temat kunskap med de tidigare presenterade förslagen.

Kyrkparkens styrka som offentlig mötesplats tillgängliggör dess innehåll för alla stadens medborgare och besökare att ta del av den information som delas i parken. Genom att nyttja de förslag som resenterats kan temat kunskap bygga vidare på dessa. På så sätt får de tidigare utvecklingsförslagen ytterligare anledning att genomföras. Kunskapen som förmedlas i parken ska präglas av hållbar utveckling. Temat kunskap uppmärksammar hållbar utveckling i den lokala problematiken som Skövde präglas av.

5.5.1 KYRKPARKEN SOM KUNSKAPSKÄLLA

Utvecklingsförslaget för Kyrkparken föreslår tre källor till kunskap baserat på de tidigare förslagen och Kyrkparkens resurser. Den kunskap som utvecklingsförslaget planerar att utveckla är kännedom om lokalproducerad mat, biologisk mångfald, erfarenheter om stadens invånare samt kännedom om själva Kyrkparken. Detta är kunskap som endast kan erhållas om besökare uppehåller sig i parken.

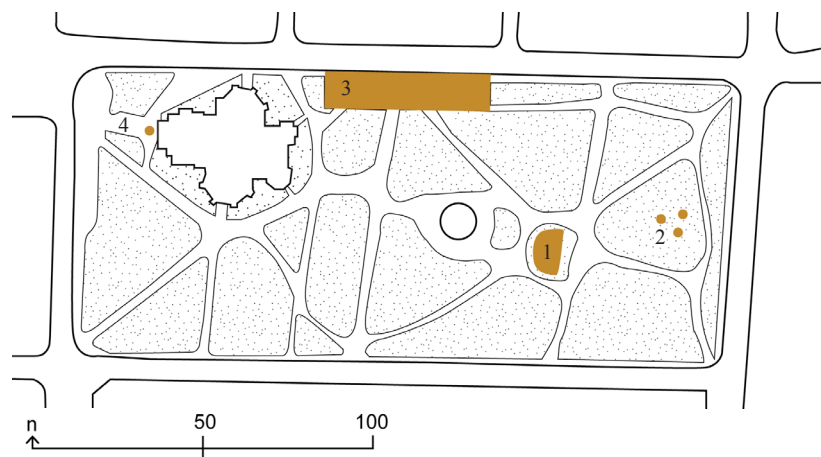

Fig. 51. En karta över Kyrkparken visar var kunskapen kan erhållas. Kartans markerade områden relaterar till fotona över platsen som kan betraktas till höger.

Fig. 52. Föreslagen plats för kunskap om stadsodling, nr: 1.

Fig. 55. En möjlig plats för var Kunskap om parken kan erhållas, nr: 4.

Fig. 53. Exempel för var den biologiska mångfalden kan studeras, nr: 2.

Fig. 54. Rekommenderad plats för offentlig uteservering där kunskap om invånarna kan inhämtas, nr: 3.

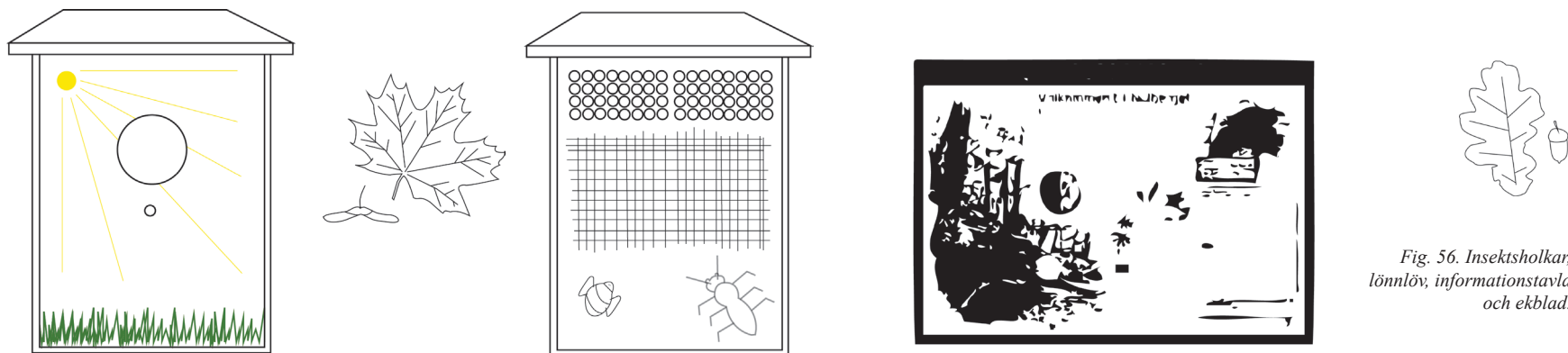

Fig. 56. Insectsholka, lönnlöv, informationstavla och ekblad.

5.5.1.1 KUNSKAP OM LOKALPRODUCERAD MAT

Nr: 1. För att samordna temat kunskap och aktiviteter är stadsodling ett bra exempel på hur denna aktivitet kan förmedla information om närproducerad- och ekologisk mat och alternativa matvanor som är snälla mot miljön. Lokala trädgårdsföreningar som har intresse för odling har möjlighet att ansvara för skötsel och underhåll av odlingarna samt förmedla kunskap om stadsodlingen.

5.5.1.2 KUNSKAP OM DEN BIOLOGISKA MÅNGFALDEN

2. Parken är rik på biologisk mångfald. Till exempel finns det ett varierat utbud av holkar, träd, löv, blommor och insektspollinatörer. I Kyrkparken kan utomhuspedagogik tillåtas till förmån för förskoleklasser och skolor där frisk luft och inläring i kreativ miljö kombineras. På så vis blir det naturligt att vidare diskutera hur den biologiska mångfaldens ekosystemtjänster kan nyttjas och varför det är centralt att värna

om den gröna infrastrukturen i staden. Att använda parken som kunskapsinläring för barn och unga i tidig ålder ökar medvetenheten om de biologiska resurserna, förbättrar barnens motorik, relationen till parken och grönområden redan i tidig ålder.

5.5.1.3 KUNSKAP OM STADENS INVÅNARE

Nr: 3. Det sociala utbyte som sker genom möten eller betraktelser av människor har möjlighet att förbättra kunskapen om stadens invånare och reducera fördomar. Möten illustrerar genom detta tema kunskapen om människor. Kyrkparken kommer än en gång till nytta i en kontext som offentlig mötesplats dit alla människor välkomnas. Detta skapar goda förutsättningar för människor med olika etnicitet, kön och ålder att mötas och lära av och om varandra.

5.5.1.4 KUNSKAP OM PARKEN

Nr: 4. Kunskap om platsen föreslår förena kännedomen om Kyrkparken tillsammans med hållbar utveckling. Därigenom kan kunskap om S:ta Helenakyrkans historia förmedlas, ursprunget bakom utformningen av parken och tanken bakom vegetationen beskrivas. Detta kan väcka diskussion om frågor som berör och engagerar befolkningen i Skövde såsom: varför det är viktigt att parken utvecklas, används och bevaras i staden? Detta kan exempelvis ske i form av guidade turer, informationstavlor och seminarium i parken.

6. DISKUSSION

I diskussionen behandlas uppsatsens bakgrund, delstudier och utvecklingsförslaget till Kyrkparken. Diskussionen resonerar kring resultatet utifrån syftet och forskningsfrågorna. Även framtida forskningsfrågor beskrivs och en kort utvärdering av arbetsprocessen återges i slutet.

VÄSTRA GÖTALANDSREGIONENS INVERKAN PÅ SKÖVDES STADSPLANERING

MED KYRKPARKEN SOM EXEMPEL

6.1 INTRODUKTION

Abulhawa beskriver i romanen Morgonen i Jenin hur platser kan inhysa och skapa ett fundament kring människors identitet, värdighet och ära (se sida 22). Det fick mig att relatera till uppsatsens ämne som knyter an stadsutvecklingens konsekvenser på närmiljön i Skövde stad.

Uppsatsens studier har synliggjort regionens inflytande över kommunerna vilka tenderar inneha större makt över stadens utformning än medborgarna själva trots att det är deras livsmiljö som står på spel. Frågan är vilka som ska ha rätten att bestämma över stadens gestaltning?

6.2 UPPSATSENS SYFTE & FORSKNINGSPRÅG

Uppsatsen avsåg identifiera det regionala inflytandet i den kommunala stadsplaneringen. Västra Götaland och Skövde kommuns relation studerades. Skövdes stadspark Kyrkparken fick exemplifiera hur det regionala inflytandet påverkar utformningen i staden, varefter ett utvecklingsförslag framställdes. Målet med utvecklingsförslaget var att illustrera en långsiktig hållbar utveckling med avsikt att bemöta utmaningarna identifierade i Skövde kommuns stadsplanering, anpassade efter Kyrkparkens förutsättningar. Uppsatsens syfte föranledde forskningsfrågorna:

A. Hur påverkas Skövdes kommunala stadsplanering av beslut som fattas på regional nivå med Kyrkparken som exempel?

B. Hur kan Skövdes stadspark Kyrkparken förhålla sig till en långsiktig hållbar utveckling med de premisser som parken har idag och de villkor den kommunala planeringen skapar?

6.3 SAMBANDEN

Svaret på forskningsfråga A har undersökts genom att studera sambanden mellan den regionala och kommunala planeringen. Kommunens satsningar har visat sig prioritera vissa av resurserna i PEBOSCA- modellen framför andra, där de ekonomiska resurserna huvudsakligen framträder såväl inom som utanför de kommunala gränserna. Detta argument kan stärkas genom att hänvisa till regionbildningens ändamål samt regionens vision om

en konkurrenskraftig region som bygger på en stark ekonomisk tillväxt (Västra Götalandsregionen 2005, s.10). Bakgrunden tillsammans med litteraturstudien indikerar att strukturomvandlingen av ekonomin och statens organisation beror av EU:s inflytande i den svenska planeringen. I styrdokumentet ESDP förespråkar EU starkare regioner med syfte att nå en långsiktig hållbar utveckling (European commission 1999, s.3). Det går således att härleda kommunens prioriteringar till europeisk beslutsfattarnivå. De olika instansernas inflytande över kommunen påverkar den kommunala planeringen som är aktuell i Skövde. Kommunens fokusområden som presenteras i översiktsplanen blir delvis ett resultat av tidigare beslut som fattats och bearbetats av EU, staten och regionen Västra Götaland.

6.4 KONSEKVENSERNA AV DET REGIONALA INFLYTANDET

Sambanden mellan olika beslutsfattande nivåer än mer påtagligare när Västra Götalandsregionen och Skövde kommuns förhållande studeras. Det regionala inflytandet blir närvarande på den kommunala nivån när Skövdes fokusområden i översiktsplanen jämförs med regionens, vilka så gott som stämmer överens med varandra (Västra Götalandsregionen, 2005 s.10; Skövde kommun, 2012 s.16). Eftersom Skövde kommun har imiterat regionen och inte vice versa överlåter kommunen samtidigt avgörande beslut till de regionala beslutsfattarna. Detta tyder på att politikerna visar stor tillit till regionutvecklingen som Västra Götalandsregionen ansvarar för.

En medföljande risk som tillkommer då regionen får allt större inflytande över kommunen är att makten förflyttas längre ifrån medborgarna.

Regionutvecklingen riskerar på så sätt medföra omständligare förutsättningar för innevånarna att påverka avgöranden som i slutändan påverkar deras livsmiljö. Cars hävdar att medborgardialog har demokratiska värden som ger medborgarna möjlighet att förmedla sin kunskap inom ämnet som ofta kan bidra med nya insikter bland planerarna. Genom att involvera berörda medborgare tidigt i planprocessen har projektet bättre förutsättningar att genomföras utan klagomål eller förseningar menar Cars (Gordan 2011).

Eftersom planeringen på regional nivå inte aktivt propagerar för en medborgardialog, anpassas stadsutvecklingen till förmån för den struktur som infinner sig i samhället idag. Regionens aktörer, ska påpekas, består av både privata och offentliga representanter (Dahlsson 2000, s.8). Regionaliseringen och Skövde kommuns hängivna tillit till denna utvecklingstrend riskerar skada det allmänna intresset eftersom det saknas tydlig kommunikation mellan medborgarna och politikerna vart än besluten fattas. Vad dessa förutsättningar bidrar med bådär inte gott varken för en demokratisk utveckling.

Med tanke på att de demokratiska möjligheterna riskerar minska i samband med regionaliseringen, ter sig de offentliga platserna såsom Kyrkparken än mer angelägna att värna om.

6.5 HUR LÅNGSIKTIG & HÅLLBAR ÄR DENNA PLANERING?

Huvudproblemet för en långsiktig hållbar utveckling i Skövde kommun är den tillväxtbaserade ekonomin som riskerar orsaka åtskilliga negativa följder såsom ökad biltrafik, vansklig utveckling av demokratin och miljöförstörrelse enligt Boverket (2007), Jacksson (2009, s.103-107) och Cars (Gordan 2011).

Till följd av ekonomins övertag i stadsutvecklingen riskerar detta medföra negativa följder för staden att anpassas efter en långsiktig hållbar utveckling enligt forskare och experter. Detta angår Kyrkparken vars främsta resurser består av sociala, kulturella, biologiska och estetiska element. Utmaningen i detta arbete bestod av att förmedla PEBOSCA-resursernas kvalitativa effekter på en långsiktig hållbar utveckling i stadskärnan. Genom att alla resurserna i PEBOSCA-modellen behandlas var för sig framgår deras bidragande kvaliteter tydligare. Det finns dock risker med att kungöra för vilka strategier som bidrar till långsiktiga lösningar inom de olika resursområdena, eftersom var region, stad och plats har sina unika förutsättningar att utgå ifrån. Teorierna har därför ordnats tillsammans med kommunens planering, med avsikt att förankra Skövdes utveckling med de olika forskningsrönen, därefter har en bedömning om kommunens arbete för hållbarhetsfrågor uppskattas.

6.5.1 HUR PÅVERKAS KYRKPARKEN AV DEN REGIONALA & KOMMUNALA UTVECKLINGEN?

Kommunens ekonomiska strategi handlar om att utveckla ett brett utbud av butiker med förhoppningar om att öka stadens attraktivitet samt förena turismnäringen genom konsumtion. Det innebär att nyetableringar samt utveckling av de befintliga handelsområdena främjas och prioriteras (Skövde kommun 2012, s.50). Detaljhandeln omsatte under år 2010 4,1 miljarder kronor och utgör Skövde kommuns tredje största bransch som även i framtiden kommer att utvecklas, med risk för att lågkonjunktursens konsekvenser kan förändra de konsumtionsmönster som handeln är beroende av (Skövde

kommun 2012d, s.5,50). Överflödig konsumtion är inte förenligt med en hållbar utveckling eftersom det påverkar miljön på ett negativt sätt då det tar på jordens naturresurser enligt Assadourian (2010, s.7). Konsumtionstrenden riskerar även medföra en medveten låg kvalitet på de produkter som framställs, med avsikten att konsumenten tvingas till ytterligare konsumtion samt att externa köpcentrum tenderar, enligt Boverket generera ökad biltrafik som bidrar till ett ökat koldioxidutsläpp som konsekvens av en illa planerad handel (2007, s.11-20).

Skövdes strategiska handelsplan är till följd av den externa handelns konsekvenser därmed inte långsiktigt hållbar. I handelns ställe bör kommunen fokusera på att utveckla lokala näringsidkare som är beredda att verka i kommunen och regionen för att gynna kommunens lokala ekonomi enligt Arnstberg och Ernström (2011, s. 49-53). Detta löser dock inte problemet på konsumtionen. Assadourian anser att det krävs en systemförändring som kräver nya värderingar angående kultur och konsumtion för att en långsiktig hållbar utveckling ska eftersträvas. De kulturella betingelserna är starkt förknippade med konsumtion menar han, och för att förändra detta beteende bör reformer som motverkar slit och släng mentaliteten i dagens samhälle införas (2010). Trots detta problem tycks de högre instanserna, med ansvar att guida de lokala politikerna till en långsiktig och hållbarare ekonomi, ignorera detta faktum.

Parken tilldelas årligen en budget som räcker till skötsel och underhåll enligt uppgifter från en intervju med Larsson, men jämförs Kyrkparkens ekonomiska behov med kommunens budget är politikernas prioriteringar av parken inte tillräckliga. Vilket kan exemplifieras av ett omnämnt

gestaltungsförslag för Kyrkparken som framställdes efter en workshop där organiserat samarbete mellan deltagarna förekommit. Diskussioner om stadens utvecklingsmöjligheter resulterade i nya idéer för Kyrkparken som ledde fram till ett gestaltungsförslag, framtaget på uppdrag av en konsultfirma. Gestaltungsförslaget innehöll en upprustning av de estetiska, sociala, kulturella och biologiska resurserna i Kyrkparken, men blev på grund av de ekonomiska resurserna inte beviljade. Trots att kommunen satsar stora resurser för att öka den ekonomiska omsättningen finns inte pengar till övers att till låta de andra resurserna utvecklas. Och trots det varma mottagandet bland politikerna kunde de inte tillåta omdaning av Kyrkparken.

Medan de ekonomiska resurserna prioriteras och utvecklas ter sig de sociala, kulturella, estetiska och biologiska resurserna anonyma i den kommunala stadsplaneringen. Kyrkparken drabbas i allra högsta grad då parken präglas av de resurser som inte bidrar till uppenbara ekonomiska fördelar. Även om parkens kvaliteter inte kan bidra till ekonomiska vinster finns det resurser som indirekt kan bidra till ekonomiska fördelar men som inte uppmärksammas i planeringen.

Regionaliseringen medför fördelar som möjliggör att människor kan bo kvar när det geografiska området för arbetstillfällen ökar enligt Boverket (2007, ss.11-20). De större städerna som lider av bostadsbrist kan på så sätt ta hjälp av förorterna genom att förbättra de kollektiva kommunikationerna. Däremot innehar kollektivtrafiken inte kapaciteten att omhänderta alla resor som det finns behov av, varpå Boverkets undersökning visar att denna form av planering leder till ett ökat bilresande (2007). Centraliseringen av Skövde riskerar medföra att de mindre orterna mister sina faciliteter i egenskap av

skola, omsorg, vård och service. För de människorna som fortfarande väljer att bo kvar faller ansvaret, inom dessa serviceområden, på Skövde stad att försörja. Skövde kommun förväntar därmed ett ökat resande. Kommunen planerar komplettera biltrafiken med förbättrad infrastruktur som buss, cykel och gångtrafik, trots det går fortfarande stora delar av budgeten till att underhålla bilvägarna (Skövde kommun 2012a, s.19) samt att skapa fler parkeringsplatser inne i stadskärnan på grund av att det trycket på stadskärnan förväntas öka (Skövde kommun 2012c, s.4, 20). Kyrkparken ter sig i detta sammanhang än mer nödvändig att bevara då parker är ett lätt offer för exploatering enligt Isaksson och Lundvall (2006). Redan idag utgör bilparkeringar stora delar av sandtorget samt del av rådhusparken.

6.5.2 HUR KAN UTVECKLINGSFÖRSLAGET GÖRA SKILLNAD?

Den andra forskningsfrågan: Hur kan Skövdes stadspark Kyrkparken förhålla sig till en långsiktig hållbar utveckling med de premisser som parken har idag och de villkor den kommunala planeringen skapar? tar härmed vid.

Det utvecklingsförslaget vill illustrera är att det är möjligt att skapa förändringar, trots små ekonomiska marginaler, även om stadsutvecklingen inte är optimerad för en långsiktig hållbar stadsplanering. Uppsatsens delstudier har sökt identifiera utvecklingsinriktningar och konsekvenser som skapar obalans i utvecklingen vilket Kyrkparken har exemplifierat. Utvecklingsförslaget för Kyrkparken föreslår strategier som motverkar de negativa influenser som stadsutvecklingen har eller riskerar bidra med.

Utvecklingsförslaget har strävat efter att värna om resurser som har kort- och långsiktiga ändamål. Därmed kan förändringarna, om de implementeras, bidra med positiva effekter till Skövdes stad.

6.6 VARFÖR PLANERING PÅ REGIONAL NIVÅ ÄR ETT AKTUELLT ÄMNE ATT VIDAREUTVECKLA

Problemet är att planeringen idag präglas av komplexa nätverksrelationer, som för en lekman kan te sig besvärliga att överblicka (Gunnel Forsberg 2005, s.235). Genom att belysa hur olika ställningstaganden på internationell, nationell och regional nivå påverkar stadens gestaltning, öppnas möjligheten upp för folket att ifrågasätta propositioner som talar emot deras åsikter. Att arbeta för att tydliggöra planeringens olika påverkande faktorer är essentiellt för att bevara och vårda de demokratiska rättigheterna. Det internationella perspektivet har endast beskrivits utifrån regionens förhållande till EU:s inflytande över den svenska samhällsplaneringen. När arbetet begränsas uteblir centrala faktorer som EU i sin tur förhåller sig till, som exempel handel mellan nationer WTO, FN etc. För vidare forskning kring detta ämne är planering på internationell nivå av intresse att utforska.

Ett annat område att undersöka är hur teorierna inom hållbar utveckling ska göras attraktiva för regioner och kommuner att implementera i stadsplaneringen. I arbetet behandlas vilka teorier som rekommenderas till Skövdes stadsplanering, flera av dem är framtagna för flera år sedan och borde ha varit av intresse för kommunen att använda. Dock kvarstår faktum att de rekommendationer som förespråkas av forskare och fackmän inte

har implementerats fullt ut, varken i Skövde kommuns översiktsplan eller i stadsplaneringen, även om vissa delar av kommunens fokusområden går att relatera till hållbar utveckling.

Näringslivet är den drivande faktorn för samhällsutvecklingen och försörjer städernas ekonomiska behov vilket välfärden till stor del baseras på. Frågan är vilken form av samhällsutveckling som näringslivet stödjer? Dess konsekvenser har visat sig inte alltid förenligt med en långsiktig hållbar utveckling. För att upprätthålla företagens gynnsamma avkastning och utveckling är strategier som konkurrens och internationella marknader något som Skövde kommun ställer sig bakom. Uppsatta mål om ekonomisk tillväxt ledsagar våra samhällen i tron om att denna utveckling skulle vara den bästa vägen för att skapa välfärd. Enligt flera forskare återkopplas många av samhällsutmaningarna till den tillväxtbaserade ekonomin. Verktyg för att ställa om samhället finns det redan gott om. Det gäller bara att se till att de börjar användas i större omfattning. Därför är det av vikt att en planerare som har kunskapen om hur ett hållbart samhälle skapas också förmedlar det till politikerna. Skövde kommuns stadsplanerare har redan bevisat att det är möjligt att med politiker, medborgare och organisationer tillsammans diskutera stadens utveckling. Sådana metoder underbygger både legitimitet för framtida förändringar och ett socialt hållbart samhälle.

6.7 VAD ARBETET HAR BIDRAGIT MED

Uppsatsen belyser förhållandet mellan olika beslutsfattarnivåer och identifierar konsekvenserna i Skövde stads offentliga rum med Kyrkparken som fallstudie.

Uppsatsen lokaliserar var rötterna till utmaningarna i samhället ligger med syftet att erhålla kunskap om utmaningarnas förutsättningar. Genom att använda PEBOSCA- modellen illustreras hur resurserna är bundna till varandra. En förändring har visats sig kunna påverka flera resurser. Arbetet sätter Skövde stad och dess planerare i ett större perspektiv som visualiserar var problemen är förankrade, men även hur utmaningarna kan förändras till det bättre. Eftersom uppsatsen studerar ett specifikt fall förefaller detta exempel unikt vilket gör att slutsatserna för andra liknande situationer endast går att generalisera. Västra Götalandsregionen, Skövde kommun och Kyrkparken har exemplifierat syftet och forskningsfrågornas kontext vilket gör att arbetets resultat är legitimt att använda inom det geografiska område som uppsatsen avser. Att förstå och inse att sambanden mellan besluten som fattas på regional nivå har betydelse för utformningen i staden kan komma att påverka både den politiska medvetenheten och omsorgen för livsmiljön.

6.8 ARBETSPROCESSEN

Många av de tankar som i början präglade arbetet har inte kommit till nytta i den slutprodukt som redovisas i uppsatsen. Under arbetsprocessen har både syftet och forskningsfrågorna ändrat skepnad ett flertal gånger på grund av hur det insamlade materialet formades med tiden. Strävan efter en logisk följd mellan de olika delstudierna förändrades arbetets struktur, uppbyggnad och innehåll. En omfattande analys av stadskärnans kvaliteter och innehåll utgjorde tidigare en stor del av arbetet med tanke om att förankra Kyrkparken i stadskärnans miljö. Det var dock inte det jag i slutändan ansåg relevant

för arbetet och valde därför att inte redovisa den delen av resultatet. Jag kom slutligen fram till att uppsatsen borde belysas med regionalpolitiska perspektiv, eftersom de är beslutsfattare som äger makten att ta de avgörande besluten för städers framtid. Arbetet har nyanserat mitt perspektiv angående hur en stad bör arbeta för att skapa långsiktiga förhållanden mellan de många resurser som bygger upp våra samhällen.

KÄLLFÖRTECKNING

Abulhawa, S. (2011). *Morgonen i Jenin*. Norstedts.

Arnstberg, K. & Bergström, I. (2001). *Åtta postulat om planering av staden som livsmiljö*. Stockholm: Formas, ss. 49-53.

Assadourian, E (2010). *The rise and fall of consumers cultures*. Starke, L. & Mastny, L (red.), *State of the World 2010: Transforming Cultures: From Consumerism to Sustainability*. [Elektronisk] Rapport. New York & London: World Watch Institute, s.3-8, 7-8
Tillgänglig: ><http://blogs.worldwatch.org/transformingcultures/wp-content/uploads/2009/11/SOW2010-PreviewVersion.pdf>< [2012.04.02]

Bengs, C. (2005). *Glest eller tätt- inget val*. Frank, G. (red.) *Spelet om staden*. Stockholm: Formas, ss.101-108.

Berelant, A. (2005). *Aesthetics and environment, variations on a theme*. England: Ashgate, s.17.

Berg et al. (2012). *SUCAR: Sustainable Cities as Resilient Citylands: a Concept for Europe in an Era of Globalization*. [opublicerat dokument] SLU: Uppsala, s.27

Berg, G, P, Ignatieva, M. (2012). *The Cityland Manual*. [opublicerat dokument] SLU: Ultuna, Institutionen för stad och land.

Berglund, K. & Sjöström, J. & Åström, B. (2004). *Hela staden: från mellanrum till stadsrum*. Stockholm: Svensk byggtjänst, 12-18.

Berglund, U. & Jergeby, U. (1998). *Stadsrum - människorum: att planera för livet mellan husen*. Stockholm: Byggforskningsrådet
Book, K. & Eriksson, L. (2001). *Stadens struktur: varför och hur* Lund: KFS Lund, ss. 129-158.

Boverket. (2007). *Planeringsunderlag: underlagsrapport till fördjupad utvärdering av god bebyggd miljö 2007*. Karlskrona: Boverket, ss.25-27

Dahlsson, H. (2000). *Partnerskap som profylax, en studie av region Skåne några skånska kommuners samarbete om det regionala tillväxtavtalet*. Lunds universitet: Stadsvetenskapliga institutionen, ss.8,

Europa kommissionen. (1999). *ESDP European Spatial Development Perspective. Towards Balanced and Sustainable Development of the Territory of the European Union*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, s.3.

Florgård, C. (2005). *Grönskan spelas bort*, ss.125-134. Frank, G. (red.) *Spelet om staden*. Stockholm: Formas

Florgård, C. (2012). [opublicerat dokument]. SLU: Uppsala.

Forsberg, G (red.), (2013). *Planeringens utmaningar och tillämpningar*. 2. uppl. Liber, s.235.

Gehl, J. (2003). *Livet mellan husene: uteaktiviteter og utemiljøer*. Köpenhamn: Arkitektens Forlag, ss. 59-61 ss.121-154.

Gehl, Jan (2010). *Cities for people*. Washington: Island Press, s.3-4.

Gordan, R. (2011). *Arkitekten: knep för smarta dialoger*. [Elektronisk]
Stockholm: Sveriges Arkitekter
Tillgänglig: <http://www.arkitekt.se/s69314> [2012-01-23]

Isaksson, I. Lundwall, U. (2006). *Närnaturboken, idéer för att utveckla biologisk mångfald*. Stockholm: Svenska naturskyddsföreningen, ss. 10-11.

Jackson, P. (2009). *Prosperity without growth? The transtion to a sustainable economy*. [Elektronisk] ss. 103-107.
Tillgänglig: <http://www.sd-commission.org.uk/publications.php?id=914> [2009-03-30]

Jergeby, Ulla (1996). *Offentlig miljö som arena och kuliss: att se, bli sedd och mötas på stadens offentliga och bostadsnära platser* = [Public space as arena and scenery] : [to see, to be seen and to meet at public and neighbourhood places of the city]. Diss. Uppsala: Universitet.
Kulturrådet (2012). *Om kulturrådet*. [Elektronisk]

Tillgänglig: http://www.kulturradet.se/sv/Om-kulturradet/kulturpolitiska_mal/ [2012-04-02]

Lantmäteriet, i2012/901

Larsson, A. Jalakas, A. (2008). *Jämställdhet nästa!: samhällsplanering ur ett genusperspektiv*. 1. uppl. Stockholm: SNS förlag s. 34-36, 126, 155.

Länsdelar Västra götalandregionen (2013). *Samordnad vårdplanering i Västra Götaland*. [Elektronisk].
Tillgänglig: <http://www.vgregion.se/svp> [2012-05-14]

Marcus, L. (2012). *Arkitekten, debatt: "debatten om staden behöver distinktion"*, vol, 2 ss. 55-60.

Mindtools, (2011). *SWOT analysis*. [Elektronisk]
Tillgänglig: http://www.mindtools.com/pages/article/newTMC_05.htm [2011-11-21]

Naturvårdsverket. (2012). *Ett rikt växt- och djurliv*. [Elektronisk]
Stockholm: Naturvårdsverket.
Tillgänglig: <http://www.naturvardsverket.se/sv/Start/Sveriges-miljomal/Miljokvalitetsmal/Vaxt--och-djurliv/> [2012-05-11]

Olsson, K. (2005). *Kultur som tillväxtmotor*. Frank, G. (red.) *Spelet om*

staden. Stockholm: Formas, ss.57-66.

Regeringen. (2012). *Precisering av miljökvalitetsmålen, God bebyggd miljö*. [Elektronisk] Stockholm: Regeringen
Tillgänglig: > <http://www.regeringen.se/sb/d/5542/a/43957> < [2012-05-11]

Skaraborg, (2012). *Målsättning och programområden*. [Elektronisk]
Tillgänglig: <http://www.skaraborg.se/Var-verksamhet1/Tillvaxtprogrammet/Programomraden/> [2012-03-30]

Skaraborg, (2011). *Tillväxtprogrammet: EU:s strukturfonder*. [Elektronisk].
Tillgänglig:
<http://www.skaraborg.se/Var-verksamhet1/Tillvaxtprogrammet/EU-strukturfonder/> [2011-05-17]

Skaraborg, (2013). *Välkommen till Skaraborgs kommunalförbund*. [Elektronisk]. Tillgänglig:
<http://www.skaraborg.se/> [2013-01-30]

Skövde kommun. (2007). *Grön skogsbruksplan, inriktning rekreation Billingens fritidsområde*. [opublicerat dokument] Skövde: Skövde kommun, s.12.

Skövde kommun. (2008). *Planprogram för Horås trädgårdsstad, Skövde stad, Skövde kommun, Västra Götalands län*. [Elektronisk] Skövde: Skövde

kommun, s.11.

Tillgänglig:><http://www.skovde.se/upload/ByggaBo/BilderPBLK/Planutställningar/Tr%C3%A4dg%C3%A5rdsstad%20etapp%20I/Bil%20A%20Planprogram.pdf?epslanguage=sv><

Skövde kommun. (2009). *Affärsplan, handelsstaden Skövde 2009-2011*.
Skövde: Näringslivs och samhällsbyggnadsenheten, s.13.

Skövde kommun. (2010). *Utvecklingsplan för Skövdes stadskärna*.
[opublicerat dokument] Skövde: Skövde kommun, s.31, 72, 88

Skövde kommun. (2011a). *Gestaltningssprogram_appendix_20110825*.
[opublicerat dokument] Skövde: Plan-, bygg- och lantmäteriförvaltningen, s.5, 7, 13-14.

Skövde kommun. (2011b). *Underlag till Kulturmiljöprogram för Skövde kommun, Skövde stad 1. Inledning och historik*. [Opublikat dokument]
Skövde: Skövde kommun, s.10-26.

Skövde kommun. (2011c). *ÖP 2025 Skövde kommuns översiktsplan 2011*.
Skövde: Skövde kommun, s.10-11, 16-19, 21, 35, 50, 97, 111-112.

Skövde kommun. (2012a). *Strategisk plan med budget 2013-2015, vision Skövde 2025*. Skövde: Skövde kommun, s.1, 19.

Skövde kommun. (2012b). *Boendestrategiskt program för Skövde kommun*. [Elektronisk] Skövde: Näring- och samhällsbyggnadsenheten, s.4.
Tillgänglig: > <http://np.netpublicator.com/netpublication/n88328611><
Skövde kommun. (2012c). *Trafik i Skövde, trafikstrategi, Del 1: Program*.
Ramböll: Göteborg, s.4, 20.

Skövde kommun. (2013). *Enheten för tillväxt & kulturutveckling*. [Elektronisk]. Skövde: Skövde kommun.
Tillgänglig: ><http://www.skovde.se/Kultur/Enheten-for-Tillvaxt-och-kulturutveckling1/>< [2012-11-08]

Statens kulturråd. (2012). *Kulturpolitiska mål*. [Elektronisk] Stockholm: Statens kulturråd.
Tillgänglig: >http://www.kulturradet.se/sv/Om-kulturradet/kulturpolitiska_mal/< [2012-04-12]

Statistiska centralbyrån. (2011). *Befolkningsstatistik: folkmängd, top 50, 31 december 2011*. [Elektronisk] Stockholm: Statistiska centralbyrån
Tillgänglig: >http://www.scb.se/Pages/TableAndChart____228197.aspx< [2012-02-20]

Steffner, L. (2011). *Arkitekten: "medborgardialogen har massor av brister"*. [Elektronisk] Stockholm: Sveriges Arkitekter
Tillgänglig: ><http://www.arkitekt.se/s65429>< [2011-06-20]

Sundborg, B. (2011). *Bygg inte bort det nordiska ljuset*. [Elektronisk] Stockholm: Sveriges Arkitekter.
Tillgänglig: ><http://www.arkitekt.se/s64043>< [2011-02-21]

Söderqvist, L. (2008). *Att gestalta välfärd. Från idé till byggd miljö*. Solna: Formas, s. 278-279.

Västra Götalandsregionen. (2005). *Vision Västra Götaland, det goda livet*. Västra Götaland: Mariestad, s.10, 15.

Västra Götalandsregionen. (2012). *En mötesplats i världen, kulturstrategi för Västra Götaland*. Västra Götalandsregionen: Mariestad, s. 7, 15, 17.

Västra Götalandsregionen. (2013). *Vägen till västra Götalandsregionen*. [Elektronisk].
Tillgänglig: <http://www.vgregion.se/sv/Vastra-Gotalandsregionen/startsida/Politik/Vagen-till-Vastra-Gotalandsregionen/> [2012-09-11]

BILAGA 1

INTERVJUFRÅGORNA

Vad ser du för Möjligheter och Hinder/(problem) med att utveckla Kyrkparken utifrån:

- a.Fysiska resurser (luft, vatten, mikroklimat)
- b.Biologiska resurser (ekosystem, levande arter och växter)
- c.Ekonomiska resurser (parkens värden)
- d. Organisatoriska resurser (service, kommunikation och funktioner)
- e.Sociala resurser (möten, trygghet, trivsel, gemenskap, aktiviteter)
- f.Kulturella resurser (möten mellan olika generationer och folkgrupper, traditioner på platsen, statyer, konst, teater etc.)
- g.Eстетiska resurser (sinnesupplevelser lukt, doft, buller, lugn, lummigt, vackert, fult, skuggigt, blåsig, vindstilla, varmt, kallt)